

Opinnäytetyö (AMK)

Liiketalouden koulutusohjelma

Juridiikka

2019

Hanna Hobin

TALOUELLINEN HYVÄSIKÄYTTÖ EDUNVALVONNAN NÄKÖKULMASTA

OPINNÄYTETYÖ AMK | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalouden koulutusohjelma | Juridiikka

2019 | Sivumäärä 49, josta liitteitä 17 sivua

Hanna Hobin

TALOUDELLINEN HYVÄSİKÄYTTÖ EDUNVALVONNAN NÄKÖKULMASTA

Tämän opinnäytetyön aiheena on taloudellinen hyväksikäyttö edunvalvonnan näkökulmasta. Edunvalvonnan pääasiallinen tarkoitus on hoitaa terveydentilaltaan heikentyneiden ihmisten taloudellisia asioita. Opinnäytetyössä on tuotu esille edunvalvontaan liittyviä peruskäsitteitä sekä lainsäädäntöä, mikä ohjaa edunvalvojien työtä. Edunvalvojien toimintaa valvoo holhousviranomaisen eli maistraatin tehtävistä edunvalvonta-asioissa kerrotaan myös työn teoriaosuudessa.

Opinnäytetyön keskeisenä osana on kertoa ennen edunvalvontaa tapahtuneesta taloudellisesta hyväksikäytöstä oikeuskäytännön esimerkein. Taloudellinen hyväksikäyttö vaikuttaa päämiesten taloudellisten asioiden hoitoon vielä pitkään tapahtuneen jälkeen. Taloudellisen hyväksikäytön todistaminen voi olla hankalaa, mutta mahdollisuuksien mukaan asia tulee viedä tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Työssä on tutkittu kyselytutkimuksen avulla yleisten edunvalvontatoimistojen henkilökunnan kokemuksia ja havaintoja taloudellista hyväksikäytöstä. Kyselytutkimuksen vastausten avulla on pohdittu keinoja kuinka taloudellista hyväksikäyttöä voi ehkäistä ja kuinka se voidaan havaita ajoissa.

ASIASANAT:

yleinen edunvalvonta, edunvalvoja, taloudellinen hyväksikäyttö, kyselytutkimus

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Business administration | Jurisprudence

2019 | Total number of pages 49, 17 in appendices

Hanna Hobin

FINANCIAL EXPLOITATION FROM LEGAL GUARDIAN'S POINT OF VIEW

The subject of this thesis is financial exploitation from the point of view of legal guardian. The main purpose of legal guardianship is to manage the financial affairs of people with reduced health. The thesis introduces the basic concepts related to legal guardianship and legislation guiding the legal guardian's work. The activities of the legal guardians are supervised by a guardianship authority, the Magistrate. The tasks of the magistrate are also described in the theoretical part of the thesis.

A central part explains the financial abuse that preceded the legal guardianship through legal case examples. Financial exploitation affects the management of the clients' financial affairs even after a long time. Evidence of financial abuse can be difficult, but whenever possible, the cases should be taken to court.

The study looks into experiences and observations of the staff of legal guardianship representation offices regarding financial exploitation through a questionnaire. The responses to the survey have discussed the ways to prevent and detect economic abuse in advance.

KEYWORDS:

legal guardianship, guardian, economical exploitation, survey

SISÄLTÖ

KÄYTETYT LYHENTEET	6
1 JOHDANTO	7
2 YLEINEN EDUNVALVONTA	8
2.1 Holhoustoimilain mukainen edunvalvonta	8
2.1.1 Edunvalvontapalvelut	8
2.1.2 Edunvalvojan määrääminen	9
2.1.3 Oikeustoimikelpoisuus ja sen rajoittaminen	10
2.1.4 Edunvalvontavaltuus	10
2.2 Taloudellisten asioiden hoito	11
2.2.1 Päämiehen tilanne edunvalvonnan alkaessa	11
2.2.2 Edunvalvonnan jatkuminen	12
3 EDUNVALVOJIEN VALVONTA	13
3.1 Holhousviranomaisen tehtävät edunvalvonta-asioissa	13
3.1.1 Holhoustili ja omaisuusluettelo	13
3.1.2 Tilintarkastus	14
4 TALOUDELLINEN HYVÄSIKÄYTTÖ	15
4.1 Rikoslaisissa kuvattu taloudellinen hyväksikäyttö	15
4.1.1 Taloudellisen hyväksikäytön määritelmä	15
4.1.2 Taloudellinen hyväksikäyttö erityisesti ikääntyneiden ongelmana	16
4.1.3 Taloudellisen hyväksikäytön havaitseminen ja ehkäiseminen	17
4.2 Oikeustapauksia ja käytännön esimerkkejä taloudellisesta hyväksikäytöstä	17
4.2.1 THO 2018/103447	18
4.2.2 V-S KäO dnro S2013/362	19
4.2.3 Esimerkkejä työkokemuksen kautta	20
5 KYSELYTUTKIMUS	22
5.1 Kyselytutkimuksen tekeminen	22
5.1.1 Kyselytutkimuksen vastaukset kysymyksittäin	22
5.1.2 Avoin kysymys	29
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	30

LIITTEET

Liite 1. Kyselytutkimus edunvalvontatoimistoille suomen kielellä

Liite 2. Kyselytutkimus edunvalvontatoimistoille ruotsin kielellä

Liite 3. Avoimen kysymyksen vastaukset

KUVIOT

KUVIO 1. Vastaajien jakautuminen eri edunvalvontatoimistoihin	23
KUVIO 2. Vastaajien työkokemus edunvalvonnasta	24
KUVIO 3. Vastaajien työtehtävä.....	24
KUVIO 4. Päämiesten määrä yleisillä tai johtavilla edunvalvojilla	25
KUVIO 5. Vastaajan oma mielikuva päämiesten määrän muutoksista	26
KUVIO 6. Väittämät taloudellisesta hyväksikäytöstä	26
KUVIO 7. Kokemus taloudellisesta hyväksikäytöstä edunvalvonnan päämiehillä	27
KUVIO 8. Taloudellisen hyväksikäytön vaikutus päämiehen talouteen.....	28
KUVIO 9. Keinoja taloudellisen hyväksikäytön ehkäisyyn	29

KÄYTETYT LYHENTEET

Lyhenne	Lyhenteen selitys
HolhTL	Laki holhoustoimesta 442/1999
KäO	Käräjäoikeus
RL	Rikoslaki 39/1889
THO	Turun Hovioikeus

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössä tutkitaan taloudellista hyväksikäyttöä edunvalvonnan näkökulmasta. Aiemmin tapahtunut taloudellinen hyväksikäyttö vaikuttaa päämiesten taloudelliseen tilanteeseen ja heidän arkeensa edunvalvonnan alettuakin. Opinnäytetyössä pohditaan keinoja taloudellisen hyväksikäytön ehkäisyyn kyselytutkimuksen avulla.

Ihmisten taloudellinen hyväksikäyttö on hyvin paljon esillä nykyisin. Uutisotsikoihin nousee vähän väliä tarinat ihmisistä, jotka ovat menettäneet omaisuuttaan joutuessaan taloudellisen hyväksikäytön uhreiksi. Ihmisten taloudellinen hyväksikäyttö ei tietenkään ole uusi ilmiö, koko ihmiskunnan historian aikana ihmiset ovat hyväksikäyttäneet toisiaan erin tavoin. Tämän päivän uutisointi kuitenkin tuo toisten ihmisten ongelmat ja tarinat paljon lähemmäksi kuin ennen. Taloudellista hyväksikäyttöä voi ilmentyä monin tavoin kuten identiteettivarkauksina, lainojen takaamisessa, kun takaaja ei ymmärrä mihin on suostunut sekä rahan jatkuvassa lainaamisessa, rahaa mitä ei usein aiota edes maksaa takaisin.

Edunvalvonta on minulle hyvin läheinen oikeudenala, koska suoritin opintojeni syventävän harjoittelun yleisessä edunvalvontatoimistossa ja tällä hetkellä olen vakituisessa virkasuhteessa Lounais-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirin edunvalvontatoimistossa. Olen tehnyt töitä edunvalvonnassa kaksi vuotta ja oman työkokemukseni perusteella voin sanoa, että taloudellista hyväksikäyttöä tapahtuu paljon. Työssäni olen kohdannut useita erilaisia tapauksia taloudellisesta hyväksikäytöstä.

Salassapitovelvollisuuteni takia en voi tässä opinnäytetyössä mennä yksityiskohtiin päämiesten asioista, mutta kerron eteeni tulleista tilanteista käyttäen esimerkkejä oikeustapauksista ja niin, että ketään päämiestä tai tapausta ei voi opinnäytetyöstä tunnistaa. Esimerkkien tapaukset ovat hyvin yleisiä ja samoja tunnusmerkkejä esiintyy varmasti monissa samankaltaisissa tapauksissa. Moni ihminen joutuu varmasti jollain tasolla elämässään kohtaamaan taloudellista hyväksikäyttöä tai sen aiheuttamia seurauksia.

2 YLEINEN EDUNVALVONTA

2.1 Holhoustoimilain mukainen edunvalvonta

Edunvalvonta on lainsäädännön avulla luotu ja säädelty järjestelmä osana hyvinvointivaltiota.¹ ”Holhoustoimen tarkoituksena on valvoa niiden henkilöiden etua ja oikeutta, jotka eivät vajaanvaltaisuuden, sairauden, poissaolon tai muun syyn vuoksi voi itse pitää huolta taloudellisista asioistaan.” Laki holhoustoimesta säätelee edunvalvojien toimintaa ja lain noudattamista valvoo holhousviranomaisen eli maistraatti. Laissa määrätään esimerkiksi siitä, että millaisia päätöksiä edunvalvojalla on oikeus tehdä päämiehensä puolesta.²

Edunvalvonnan asiakkaita kutsutaan päämiehiksi, sillä aiemmat termit holhottava ja holhooja ovat vaihdettu päämieheksi ja edunvalvojaksi. Nykyisillä termeillä on haluttu tuoda esille, että edunvalvonta ei merkitse päämiehen alistamista.³ Edunvalvoja toimii yhdessä päämiesten kanssa. Edunvalvojan päätehtävä on valvoa päämiehen etuja hänen omaisuutensa hoidossa. Edunvalvojan tehtävänä on hoitaa päämiehensä asioita aktiivisesti. Edunvalvonta keskittyy pääasiassa taloudellisten asioiden hoitoon.⁴ Edunvalvojan tehtävä voidaan myös rajoittaa koskemaan tiettyä oikeustointa, tätä kutsutaan edunvalvojan erityistehtäväksi.⁵

2.1.1 Edunvalvontapalvelut

Vuonna 2016 oikeusministeriön julkaiseman edunvalvonnan käsikirjan mukaan yleisillä edunvalvojilla oli noin 37 000 päämiestä. Yleinen edunvalvoja voi toimia valtion edunvalvontatoimistossa tai ulkopuolisen palveluntuottajan edunvalvontatoimistossa. Yleisissä edunvalvontatoimistoissa päämiesten asioita hoitavat yleinen edunvalvoja ja edunvalvontasihteeri. Edunvalvontapalvelut järjestettiin aiemmin kunnan palveluina, mutta nykyisin edunvalvontatoimistot ovat osa oikeusministeriön tarjoamia palveluita.⁶

---

¹ Fine 2016, 3

² Laki holhoustoimesta 1999/442

³ Välimäki 2003, 21

⁴ Heikkinen, Heusala, Mäkelä & Nuotio 2003, 3

⁵ Oikeusministeriö 2016, 25

⁶ Oikeusministeriö 2016, 13 & 26

Suomen yleiset edunvalvonta- ja oikeusaputoimistot kuuluvat hallinnollisesti oikeusapu- ja edunvalvontapiireihin. Näitä piirejä on yhteensä kuusi ja niihin kuuluu yhteensä 23 edunvalvontatoimistoa. Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiriin kuuluvat Helsingin, Itä-Uudenmaan, Keski-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan oikeusaputoimistot ja edunvalvontatoimistot. Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiriin kuuluvat Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon oikeusaputoimistot ja edunvalvontatoimistot. Kaakkois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiriin kuuluvat Kanta-Hämeen, Kymenlaakson, Lappeenrannan ja Päijät-Hämeen oikeusaputoimistot ja edunvalvontatoimistot. Lounais-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiriin kuuluvat Ahvenanmaan, Rauman, Satakunnan ja Varsinais-Suomen oikeusaputoimistot ja edunvalvontatoimistot. Länsi- ja Sisä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiriin kuuluvat Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan, Keski-Suomen ja Pirkanmaan oikeusaputoimistot ja edunvalvontatoimistot. Pohjois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiriin kuuluvat Kainuun, Lapin, Oulun ja Ylivieskan oikeusaputoimistot ja edunvalvontatoimistot.⁷

2.1.2 Edunvalvojan määrääminen

Uusi päämies tulee edunvalvontaan virallisen asuinpaikan eli kotikunnan maistraatin selvityksen mukaan. Maistraatti toimii ilmoituksen mukaan, jonka voi tehdä henkilö itse tai joku toinen esimerkiksi läheinen tai sosiaaliviranomainen. Edunvalvojan määräämiseen tarvitaan lääkärinlausunto, jossa tulee ilmi edunvalvonnan tarve. Henkilön itsensä ja läheisten kuuleminen on tärkeää maistraatille ja mahdollinen konsultointi eri viranomaisten kanssa.⁸

Maistraatti voi tehdä päätöksen edunvalvojan määräämisestä, jos henkilö on itse hakenut edunvalvojan määräämistä maistraatista ja pystyy käsittämään asian merkityksen. Yleensä henkilö pyytää tiettyä henkilöä hänen edunvalvojakseen. Muissa tapauksissa maistraatti tekee tuomioistuimelle hakemuksen edunvalvojan määräämiseksi. Tuomioistuimella määrää yleisen edunvalvojan toimeensa toistaiseksi tai määrääjäksi asiakkaan

---

⁷ Oikeus.fi 2018

⁸ Maistraatit 2017a

edunvalvonnan tarpeen mukaan.⁹ Edunvalvojaa voidaan hakea myös erityismääräyksellä. Tällöin edunvalvoja huolehtii vain sen asian hoidon, mihin hänet on määrätty. Edunvalvojan erityismääräystä tulee hakea myös kärjäoikeuden kautta.¹⁰

2.1.3 Oikeustoimikelpoisuus ja sen rajoittaminen

Henkilön oikeustoimikelpoisuutta ei yleensä rajata pelkällä edunvalvojan määräämisellä. Edunvalvojan ja päämiehen toimivalta on rinnakkainen, eli päämiehellä on oikeus tehdä oikeustoimia ja vallita omaa omaisuuttaan.¹¹

Harvoissa tapauksissa päämiehen toimintaoikeutta joudutaan rajoittamaan. Tähän ryhdytään vain, jos päämiehen tärkeät edut ovat vaarassa ja yksin edunvalvojan määrääminen ei riitä näiden etujen turvaamiseen. Tästä rajoituksesta päättää tuomioistuin. Päätös on aina tapauskohtainen. Päätöksellä voidaan rajata esimerkiksi henkilön oikeutta ottaa velkaa tai lahjoittaa omaisuuttaan ilman edunvalvojaa. Henkilö voidaan myös julistaa vajaavaltaiseksi, mutta se on viimeinen keino henkilön etujen suojaamiseksi.¹²

2.1.4 Edunvalvontavaltuus

Oman terveydentilan heikentymiseen on mahdollista varautua tekemällä edunvalvontavaltuus. Yleisillä edunvalvojilla on paljon asiakkaita, joten mahdollisuuksien mukaan edunvalvojaksi on hyvä valita läheinen tai muu luotettu henkilö.¹³ Edunvalvontavaltuutuksen voi laatia yhdessä lakimiehen kanssa. Tuleva edunvalvottava antaa suostumuksensa haluamalleen asianhoitajalle ja päättää mistä asioista edunvalvontavaltuutettu huolehtii valtuutuksen voimassa ollessa.¹⁴

Edunvalvontavaltuus on hyvä tehdä hyvissä ajoin ja siihen on myös hyvä kirjata edunvalvontavaltuutetun varavaltuutettu ja mahdollisesti toissijainen valtuutettu. Mikäli edun-

---

⁹ Maistraatit 2017a

¹⁰ Piironen 2016

¹¹ Oikeusministeriö 2016, 25

¹² Maistraatit 2017a

¹³ Piironen 2016

¹⁴ Tornberg & Kuuliala 2015, 37-38

valvontavaltuutus tehdään hyvissä ajoin tulevan edunvalvottavan ollessa hyvällä terveydellä ja elämäntilanteet muuttuvat, joten edunvalvontavaltuutus on tehtävä huolella, jotta siitä on mahdollisimman paljon hyötyä edunvalvottavalle. ¹⁵

2.2 Taloudellisten asioiden hoito

Edunvalvoja tapaa uuden päämiehen mahdollisuuksien mukaan henkilökohtaisesti useimmiten päämiehen kotona tai muussa päämiehelle sopivassa paikassa. Joskus päämies ei halua tavata edunvalvojaansa tai päämiehen terveydentila on niin paljon heikentynyt, että tapaaminen ei ole sen takia mahdollinen. Mikäli päämiestä ei voida tavata tulee se kirjata päämiehen tietoihin. ¹⁶

Uuden päämiehen tullessa edunvalvontaan edunvalvojan on viivytyksettä selvitettävä päämiehen taloudellinen tilanne. Päämiehen etuudet ja eläkkeet ohjataan jatkossa maksettavaksi edunvalvontatilille, johon on käyttöoikeus vain edunvalvojalla. Päämiehen etuudet koostuvat yleisimmin työ- tai työkyvyttömyyseläkkeestä, kansaneläkkeestä, työmarkkinatuesta, eläkkeensaajan tai yleisestä asumistuesta ja/tai eläkkeensaajan hoitotuesta tai vammaistuesta. Mikäli päämiehellä on palkkatuloja, hänellä on oikeus hallita niitä itse. Päämiehellä ja edunvalvojalla on rinnakkainen toimivalta, mutta edunvalvojan vastuulla on, että päämiehen taloudelliset asiat hoidetaan asianmukaisesti. ¹⁷

2.2.1 Päämiehen tilanne edunvalvonnan alkaessa

Tärkeintä on siis edunvalvonnan alussa tavata päämies ja kertoa kuinka taloudellisia asioita jatkossa hoidetaan ja mitä omaisuutta jätetään päämiehen vallintaan ja sopimuksen mitä asioita jää päämiehen vastuulle. Päämies ei välttämättä, riippuen hänen terveydentilastaan, täysin ymmärrä edunvalvonnan toimintaa ja syitä miksi hänelle on määrätty edunvalvoja ja mitä edunvalvojan määrääminen käytännössä tarkoittaa. ¹⁸

Alkutilanteessa selvitetään päämiehen sosiaalinen tilanne sekä omaiset ja läheiset. Tehdään alkukyselyt pankkeihin ja luotonantajalaitoksiin, Kansaneläkelaitokseen, eri

---

¹⁵ Tornberg & Kuuliala 2015, 37-38

¹⁶ Oikeusministeriö 2016, 17

¹⁷ Oikeusministeriö 2016, 25-26

¹⁸ Oikeusministeriö 2016, 16-17

eläkeyhtiöille, verottajalle, ulosottovirastoon sekä yleisimpiin perintä- ja vakuutusyhtiöihin. Näille toimitsijoille ilmoitetaan alkaneesta edunvalvonnasta sekä valvontatilin tiedot, jonne saatavat jatkossa suoritetaan. Edunvalvojan ja edunvalvontasihteerin on huolehdittava, että päämiehellä on voimassa asianmukaiset etuudet, mikäli näin ei ole, tulee etuuksien hakemisesta huolehtia. Päämiehen voimassaolevat sopimukset on tarkastettava sen varalta, että niihin on tehtävä muutoksia. Edunvalvojan tulee saada tietoonsa mitkä ovat päämiehen asumisolot ja siihen liittyvät sopimukset. Muun omaisuuden selvittämiseksi on tehtävä tiedusteluita mahdollisista kuolinpesäosuuksista, perinnönjaosta, avioehdoista ja osituksista. Mahdollisten velkojen selvittäminen on myös oleellinen osa selvitystä päämiehen taloudellisesta tilanteesta.¹⁹

Alkutapaamisessa on sovittava käyttövarojen määrästä ja niiden maksamisesta. Käyttövaroja on jätävä kohtuullinen määrä päämiehen käyttöön. Päämies päättää itse käyttövarojen käytöstä. Käyttövarojen määritys on hyvä tehdä yhdessä päämiehen kanssa ja sen perusteena voi käyttää budjettilaskelmaa, jossa huomioidaan päämiehen tulot ja muut pakolliset menot. Päämiehen taloudellisen tilanteen ollessa hyvä käyttövaroja on täysin perusteltua maksaa enemmän kuin silloin kun taloudellinen tilanne on heikko. Käyttövarojen määrittämisessä on otettava huomioon myös päämiehen sosiaalinen tilanne.²⁰

2.2.2 Edunvalvonnan jatkuminen

Edunvalvonnan on tarkoitus olla huomaamaton osa henkilön elämää ja ensi sijassa auttaa eikä hankaloittaa normaalia elämää. Päämiehen taloudellisia asioita tulee pyrkiä hoitamaan parhaalla ja päämiehelle edukkaimmalla tavalla. Päämiehen on pystyttävä luottamaan edunvalvonnan menettelyiden kestävyYTEEN ja siihen, että muutoksia ei tapahdu häntä konsultoimatta vaan yhteys edunvalvojan ja päämiehen kanssa on läpinäkyvää.²¹

Edunvalvojan tehtävän ja päämiehen asioiden hoitamisen kannalta on tärkeää säilyttää toimiva yhteystyö erilaisiin sidosryhmiin, kuten maistraattiin, sosiaalitoimeen, kotihoitoon ja pankkeihin. Päämiehen omaisiin yhteydenpito tapahtuu päämiehen suostumuksella. Sujuva yhteystyö on päämiehen elämän osa-alueilla hänen etujensa mukaista.²²

¹⁹ Oikeusministeriö 2016, 26

²⁰ Oikeusministeriö 2016, 27

²¹ Oikeusministeriö 2016, 30

²² Oikeusministeriö 2016, 46

3 EDUNVALVOJIEN VALVONTA

3.1 Holhousviranomaisen tehtävät edunvalvonta-asioissa

Maistraatti toimii holhousviranomaisena. Holhousviranomaisen päätehtävänä edunvalvonta-asioissa on valvoa yleisten edunvalvojien toimintaa ja turvata edunvalvottavien oikeudet. Edunvalvojalla on monia velvollisuuksia päämiehiään kohtaan. Edunvalvoja on tilivelvollinen maistraatille jokaisesta päämiehestään. Edunvalvojan tulee tehdä vuositili, jonka maistraatti tarkastaa. Edunvalvoja voi tehdä tiettyjä oikeustoimia päämiehensä puolesta. Edunvalvojan tulee kuitenkin hakea näihin oikeustoimiin maistraatista. Maistraatti myöntää luvan päämiehen etujen mukaisesti. Edunvalvontapäätöksellä suojataan siis päämiestä myös edunvalvojan toimilta. ²³ Näitä luvanvaraisia oikeustoimia ovat asunto-osakkeen hankkiminen ja myyminen, kiinteän omaisuuden hankkiminen ja luovuttaminen, jäämistöä ja ositusta koskevat oikeustoimet, lainan ottaminen ja antaminen, takauksen antaminen, omaisuuden pantiksi luovuttaminen ja liiketoiminnan harjoittaminen. ²⁴

Maistraatin lukemat vuoden 2018 lopulla ovat yhteensä 74 701 henkilöä, joille on määrätty edunvalvoja tai vahvistettu edunvalvontavaltuus, 596 henkilöä, joiden toimintakelpoisuutta on rajoitettu ja 658 henkilöä, jotka on julistettu vajaavaltaiseksi. ²⁵

3.1.1 Holhoustili ja omaisuusluettelo

Holhoustilin avulla holhousviranomaisen seuraa edunvalvojan toimintaa. Holhoustilin toiminta edellyttää vuosittaista tilintekoa- ja tarkastusta. Edunvalvoja laatii tilin ja holhousviranomaisen tarkastaa sen. Holhousviranomaisen tarkastaessaan antaa huomioita tai muutostoimenpiteitä tarpeen tullen. ²⁶

Edunvalvojan on tehtävänsä alussa toimitettava päämiehen omaisuusluettelo maistraattiin, jonka avulla maistraatti voi valvoa, että edunvalvoja hoitaa päämiehen asioita tämän

---

²³ Maistraatit 2017b

²⁴ Fine 2016, 12-13

²⁵ Maistraatit 2019c

²⁶ Heikkinen ym. 2003, 10

etujen mukaisesti.²⁷ Omaisuusluettelo on luettelo uuden edunvalvonnan päämiehen varoista ja veloista. Edunvalvojan on toimitettava kolmen kuukauden sisällä edunvalvonnan alkamisesta omaisuusluettelo maistraattiin. Omaisuusluetteloon täytyy listata päämiehen kaikki varat ja velat. Maistraatti hyväksyy tai tekee mahdollisia lisätiedusteluita edunvalvojan ilmoittamasta omaisuusluettelosta.²⁸

3.1.2 Tilintarkastus

Edunvalvojan on tehtävä vuosittain selvitys maistraatille jokaisesta päämiehestään. Tätä kutsutaan vuositiliksi. Vuositiliin tulee tililajeittain kaikki päämiehen tulot ja menot. Maistraatti seuraa vuositilin avulla päämiehen ilmoitetun varojen ja velkojen hoitamista. Maistraatti huomauttaa edunvalvojalle esimerkiksi, jos päämiehellä on varallisuutta, että omaisuus on sijoitettava korkoa kerryttävälle sijoitustilille, jotta päämiehen omaisuutta hoidetaan aktiivisesti ja. Päämiehen omaisuus tulee olla myös vakuutettu mahdollisen vahingon varalta.

Maistraatin tehtävänä on erityisesti ajatella ainoastaan päämiehen etua. Maistraatti voi ohjata, neuvoa tai antaa huomautuksia edunvalvojalle, mikäli huomataan edunvalvojan laiminlyöneen velvollisuutensa tai toimineensa virheellisesti. Maistraatti voi käyttää pakkokeinoja edunvalvojaa kohtaan täyttämään velvollisuuteensa tilivelvollisuuden osalta, jos siis edunvalvoja on esimerkiksi jättänyt tekemättä vuositilin. Viimeisenä keinona maistraatti voi ryhtyä toimiin uuden edunvalvojan määräämiseksi päämiehelle.²⁹

---

²⁷ Oikeus.fi 2014b

²⁸ Maistraatit 2017b

²⁹ Fine 2016, 14

4 TALOUDELLINEN HYVÄSIKÄYTTÖ

4.1 Rikoslaisissa kuvattu taloudellinen hyväksikäyttö

Rikoslain luku 36 käsittelee petoksia ja muuta epärehellisyyttä. Rikoslain 36 luvun viidennessä momentissa määritellään luottamusaseman väärinkäyttö. ”Jos se, jonka tehtävänä on hoitaa toisen taloudellisia tai oikeudellisia asioita, väärinkäyttää luottamusasemaansa 1) ryhtymällä sellaiseen toimeen, johon hänellä ei ole oikeutta, tai 2) jättämällä tehtävänsä kokonaan tai osaksi suorittamatta ja siten aiheuttaa vahinkoa sille, jonka asioita hänen tulee hoitaa. Rikoslain 36 luvun kuudennessa momentissa määritellään kiskonta ja sen tunnusmerkit. ”Joka käyttämällä hyväksi toisen taloudellista tai muuta ahdinkoa, riippuvaista asemaa, ymmärtämättömyyttä tai ajattelemattomuutta jonkin sopimuksen tai muun oikeustoimen yhteydessä hankkii tai edustaa itselleen tai toiselle taloudellista etua, joka on selvästi epäsuhteessa vastikkeeseen. Kiskonnasta tuomitaan myös se, joka luotonannossa ottaa tai edustaa itselleen tai toiselle korkoa tai muuta taloudellista etua, joka on selvästi epäsuhteessa luotonantajan suoritukseen ottaen huomioon: 1) myönnetyn luoton määrä, luottoaika ja luottosopimuksen muut ehdot; 2) myönnettyyn luottoon liittyvä luottoriski; 3) kulut luotonantajan sellaisista toimista, jotka kuuluvat huolelliseen luotonmyöntömenettelyyn; 4) luoton rahoittamisesta aiheutuneet tavanomaiset kulut; 5) luottotoiminnan tavanomaiset yleiskulut.”³⁰

Rikoslain luku 37 käsittelee maksuvälinerikoksi. Rikoslain 37 luvun kahdeksannessa momentissa määritellään maksuvälinepetoksen tunnusmerkit. ”Joka, hankkiakseen itselleen tai toiselle oikeudetonta taloudellista hyötyä, 1) käyttää maksuvälinettä ilman sen laillisen haltijan lupaa, lupaan perustuvan oikeutensa ylittäen tai muuten ilman laillista oikeutta tai 2) luovuttaa maksuvälineen tai maksuvälinelomakkeen toiselle saattaakseen sen ilman laillista oikeutta käytettäväksi.”³¹

4.1.1 Taloudellisen hyväksikäytön määritelmä

Turun yliopistonlehtori Anniina Kaittila (2017) tutkii väitöskirjassaan rahakonflikteja ja taloudellista väkivaltaa parisuhteissa. Hänen tutkimuksensa mukaan rahakonfliktit voidaan

---

³⁰ Rikoslaki 39/1889

³¹ Rikoslaki 39/1889

jakaa neljään luokkaan: arkisiin erimielisyyksiin, riitoihin rahasta, eskaloituneisiin konflikteihin ja taloudelliseen väkivaltaan. Taloudellinen väkivalta on rahakonfliktien äärimmäisin muoto. Väkivallan tekijä valitsee vahingoituskeinokseen rahan avulla hallitsemisen. Taloudellinen väkivalta rajoittaa toisen henkilön itsemääräämisoikeutta.³²

Taloudellinen väkivalta eli hyväksikäyttö on henkisen väkivallan muoto. Henkinen väkivalta voi johtaa myös fyysiseen väkivaltaan. Toinen henkilö pyrkii tällaisessa tilanteessa hallitsemaan ja päättämään toisen henkilön rahankäytöstä vaatimalla rahaa tai pankkitunnuksia, ostamalla tavaroita toisen puolesta, ottamalla velkaa toisen henkilön nimiin tai rajoittamalla henkilön oikeutta käyttää omia rahojaan.³³

4.1.2 Taloudellinen hyväksikäyttö erityisesti ikääntyneiden ongelmana

Taloudellinen hyväksikäyttö on ikääntyvien vaarana, koska ihmisen ikääntyminen altistaa monille sairauksille. Muistisairaudet ovat yleinen yli 65-vuotiaiden ihmisten ongelma, joka neljäs tämän ikäisistä sairastuu vuosittain muistia heikentäviin sairauksiin. Muistisairaus vaikuttaa kokonaisvaltaisesti ihmisen elämään. Hämmentynyt ja muistisairas vanhus joutuu helpommin taloudellisen hyväksikäytön kohteeksi. Teknologinen kehitys tuo myös mukanaan omat haasteet ikääntyville. Ilman aiemmin opittuja atk-taitoja vanhuksset joutuvat tukeutumaan entistä enemmän läheisiinsä, varsinkin jos liikkuminen on vaikeutunut, eikä esimerkiksi pankissa asiointi onnistukaan entiseen malliin.³⁴

Ikääntyneiden taloudellinen hyväksikäyttö on hänen omaisuutensa väärin kohtelua. Hyväksikäytössä ikäihmisen rahoja, tavaroita, osakkeita, asuntoa ja lääkkeitä käytetään, myydään tai hävitetään ilman hänen tietoansa tai nimenomaista lupaa. Ikäihmiseen voi kohdistua taloudellista hyväksikäyttöä myös niin, että hänen omaisuuttaan kiristetään eriasteisesti esimerkiksi väkivallanteolla, hoidotta jättämisellä tai uhkailemalla ikäihmisen hylkäämisellä. Ikäihmisen heikentynyttä terveydentilaa, hyväntahtoisuutta, avun tarvetta tai luottamusta voidaan käyttää hyväksi taloudellisen hyödyn tavoittelemiseksi.³⁵ Useimmiten hyväksikäyttäjänä on ikääntyneen oma lapsi tai lapsenlapsi. Taloudelliseen hyväk-

---

³² Kaittila 2017, 73-74

³³ Takuusäätiö 2019

³⁴ Taiveaho 2017

³⁵ Suvanto ry 2018

sikäyttöön vaikuttavat usein hyväksikäyttäjän oma tilanne, monilla on päihde- ja mielen-terveysongelmia. Perheen sisällä tapahtuneet väärinkäytökset, ilman ulkopuolisen ha-vahtumista, voivat selvitä vasta henkilön kuoleman jälkeen.³⁶

4.1.3 Taloudellisen hyväksikäytön havaitseminen ja ehkäiseminen

Taloudellisesta hyväksikäytöstä voi löytää tiettyjä varoitusmerkkejä esimerkiksi epäta-vallinen käytös asiointitilanteissa, suuret usein toistuvat käteisnostot ja tilisiirrot, uusien luottokorttien tai lainojen hakeminen tai rahojen käyttö henkilölle epätyypillisissä palve-luissa. Hyväksikäytön uhri elämäänsä on voinut ilmestyä uusi tuttava, josta uhri ei mielel-lään puhu tai peittelee asiaa jopa vaikuttaa muistamattomalta asiasta kysyttäessä. Ta-pahtuneeseen hyväksikäyttöön liittyy usein myös se, että hyväksikäytön uhri ei usko ta-pahtunutta, eikä ole näin ollen halukas tekemään esimerkiksi rikosilmoitusta asiasta.³⁷

Taloudellisen hyväksikäytön havaitsemisessa ja ehkäisemisessä on avainasemassa mui-den muassa pankit ja hoitotahot, kuten kotihoito. Maistraattiin voi antaa ilmoituksen edunvalvonnan tarpeesta olevasta henkilöstä, varsinkin jos epäilee taloudellista hyväk-sikäyttöä. Edunvalvontaa tarvitsevan henkilön voi ilmoittaa maistraattiin kuka vain. Maist-raatti etenee asiassa omien käytäntöjen ja ohjeistuksien mukaan. Asianosaista sekä hä-nen lähiomaisiaan kuullaan mahdollisuuksien mukaan.³⁸ Edunvalvojaa määrätessä maistraatti tuo esille, että päämiestä on mahdollisesti taloudellisesti hyväksikäytetty. Edunvalvoja perehtyy päämiehen tilanteeseen myös menneeltä ajalta. Mikäli edunval-voja löytää todisteita taloudellisesta hyväksikäytöstä, tehdään asiasta rikosilmoitus pää-miehen puolesta.³⁹

4.2 Oikeustapauksia ja käytännön esimerkkejä taloudellisesta hyväksikäytöstä

Taloudellisia hyväksikäyttöepäilyjä voi olla välillä hankala todistaa tai sitten niiden selvit-täminen vie paljon aikaa ja korvauksien saaminen voi olla hankalaa. Useimmiten kor-vausten saamiseksi on asia vietävä tuomioistuimen ratkaistavaksi.

---

³⁶ Jompero 2017

³⁷ Tanttari 2017

³⁸ Yle 2014

³⁹ Oikeusministeriö 2016 25-26

Tässä kappaleessa käsittelen kahta oikeustapausta, joissa on kyseessä taloudellinen hyväksikäyttö. Vastajat ovat molemmissa tapauksissa käyttäneet hyväkseen kantajien heikentyntä terveydentilaa ja heidän ymmärryksen heikentymistä omien taloudellisten asioidensa hoitoon. Molemmat vastajat ovat saaneet tilanteista itselleen taloudellista hyötyä tai pyrkineet saamaan sitä. Vastajat ovat myös pyrkineet peittämään jälkensä vetoamalla olevansa tietämättömiä asianomistajien terveydellisen tilan heikentymisestä. Molemmissa tapauksissa terveydeltään heikentyneet henkilöt ovat hyötäneet heille määrätystä yleisestä edunvalvonnasta ja saaneet korvauksen aiempien edunvalvojen toimista.

4.2.1 THO 2018/103447

Tapauksessa on haettu muutosta Varsinais-Suomen kärjäoikeuden ratkaisuun 2016/145728. Asiana on ollut törkeä kavallus. Vastaja ja asianomistaja ovat sukua toisilleen. Vastaja oli ollut asianomistajan taloudellisten asioiden hoitajana useamman vuoden ajan. Asiassa vastaajana olevalla oli myös ollut tilinkäyttöoikeus asianomistajana olevan tileihin.

Ollessaan asianhoitajana vastaja on tehnyt monia toimia, joihin hänellä ei ole ollut asianomistajan suostumusta. Vastaja on lopettanut asianomistajan tilin ja anastanut tilillä olevat rahavarat, noin 12 tuhatta euroa, siirtämällä ne omalle pankkitililleen. Vastajan ollessa asioidenhoitajana, he ovat asianomistajan kanssa tehneet kaupan asunto-osakeyhtiön osakkeista, jolla vastaja on saanut autotallin hallintaansa. Kauppahintaa vastaja ei kuitenkaan maksanut asianomistajalle. Asianomistaja on lainannut vastaajalta noin 7700 euroa, vastaja on kuitenkin velan katteeksi siirtänyt omalle pankkitililleen rahavaroja reilun 18 tuhannen euron edestä. Vastaja on myös siirtänyt asianomistajan rahavaroja kahdeksan muun henkilön tileille yhteensä noin 32 tuhannen euron edestä.

Kärjäoikeuden ratkaisussa vastaja veloitettiin korvaamaan osittain tämän anastamat varat korkoineen. Asianomistaja ja vastaja ovat molemmat halunneet viedä asian hovioikeuden ratkaistavaksi. Vastajan on korvattava asianomistajalle hovioikeuden määräämät korvaukset. Asianomistaja sai hänelle määrätyt korvaukset Ulosottoviraston kautta. Vastaja tai asianomistaja ei hakenut määrääjässä muutosta hovioikeuden ratkaisuun Korkeimmalta oikeudelta.

Vastaaja on toiminut taloudellisten asioidenhoitajana asianomistajalle tämän heikentyneen terveydentilan takia, jolloin on ollut selkeää, että asianomistaja ei ole enää ollut täysin oikeustoimikelpoinen. Vastaajalle pitäisi olla selkeää, että miten hän on toiminut väärin ja harhaanjohtavasti asiassa ja kuinka hänen olisi pitänyt toimia. Asianomistajalle määrättiin yleinen edunvalvoja tammikuussa 2016. Hovioikeudessa asianomistajalla on ollut mukanaan yleinen edunvalvoja.

4.2.2 V-S KäO dnro S2013/362

Asia on kiinteistön kauppaan perustuva velkomus. Kantajana on nykyisin yleisen edunvalvonnan päämiehenä oleva henkilö. Vastaajana on hänen aiempi yksityinen edunvalvojansa ja kiinteistön ostaja, minkä velkomuksesta tapauksessa on kyse.

Kantajan terveys oli heikentynyt ja häntä oli hoidettu eri sairaalajaksoilla tahdosta riippumattomassa hoidossa vuodesta 2003 diagnooseilla harhaluuloisuushäiriö, alkoholin liikkakäyttö ja eteisvärinä. Käräjäoikeus oli määrännyt kantajan syyntakeettomaksi toisessa rikosasiassa kesäkuussa 2006. Kantaja myi vastaajalle aiemmin maatilana toimineen tilansa sen rakennuksineen heinäkuussa 2006 noin 33 tuhannen euron kauppahintaan. Kaupassa kantajalle on jäänyt asumisoikeus asuinrakennuksen toiseen puoleen. Vastaaja on määrätty kantajan edunvalvojaksi helmikuussa 2007, koska kantaja ei enää sairautsiensa vuoksi pysty huolehtimaan omista taloudellista asioistaan.

Vastaaja on laittanut kantajalta ostamansa tilan myyntiin kesäkuussa 2007 175 tuhannen euron myyntihintaan. Tilasta tarjottiin lokakuussa 2009 118 tuhatta euroa. Vastaaja ei hyväksynyt tarjousta, mutta pudotti hintapyyntöä 132 tuhanteen euroon. Vastaaja vapautettiin kantajan edunvalvojan tehtävästä tammikuussa 2009 ja kantajan edunvalvojaksi määrättiin yleinen edunvalvoja.

Kantaja vaati vastaajaa täydentämään kauppahintaa tai kaupan purkautuessa palauttamaan kauppahinnan ja korvaamaan kantajan oikeuskäyntikulut. Vaatimuksen perusteena on lääkärinlausunto, jolla kantaja todettiin syyntakeettomaksi, jolloin kantaja on ollut myös oikeustoimikelvoton tekemään kaupan. Vastaaja vaati, että kanne hylätään ja ettei ole ollut tietoinen kantajan terveydentilan heikkenemisestä. Vastaaja ei myöskään ollut pyrkinyt päästä kantajan edunvalvojaksi vaan halusi auttaa pitkään tuntemaansa henkilöä. Käräjäoikeus julisti kaupan purkautuneeksi ja kiinteistö palautui kantajan omistukseen.

4.2.3 Esimerkkejä työkokemuksen kautta

Olen työskennellyt edunvalvonnassa yli kaksi vuotta ja eteeni on tullut monia esimerkkejä, että miten taloudellista hyväksikäyttöä tapahtuu terveydeltään heikentyneille ihmisille. Sukulaiset tai tuttavat ovat toimineet edunvalvontavaltuutuksen turvin tai heillä on ollut esimerkiksi käyttöoikeus tiliin ja he ovat sitä kautta voineet hoitaa toisen henkilön taloudellisia asioita. Tilinkäyttöoikeus vaikuttaa myös siihen, että varoja saatetaan käyttää jopa hyväksikäyttäjän omiin laskuihin ja menoihin tai tililtä voidaan nostaa varoja ilman perusteluja. Hyväksikäyttäjä on myös voinut tehdä erilaisia sopimuksia kuten liittämäsopimuksia hyväksikäytetyn nimillä, vaikka onkin itse niissä varsinainen käyttäjä. Yleisessä edunvalvonnassa päämiehiä on hyvin paljon, joten erilaisia esimerkkejä taloudellisesta hyväksikäytöstä on myös hyvin paljon. Alla muutama esimerkki hoitamieni päämiesten tilanteista ennen edunvalvontaa.

Pariskunta mennyt myöhemmällä iällä naimisiin. Toisella aviopuolisolla on aikuisia lapsia aiemmasta avioliitosta, kyseinen puoliso joutui aiemmin korkean iän ja sairauksien takia hoitokotiin. Toinen puolisoista jäi asumaan yhteiseen kotiin. Kotiin jääneelle aviopuolisolle haettiin edunvalvontaa naapurien toimesta. Tapauksessa on käynyt muun muassa siten, että toisen aviopuolison lapset ovat saaneet valtakirjan molempien tileihin ja käyttäneet toisen aviopuolison varoja hoitokodissa asuvan vanhempansa menoihin, vaikka tällä olisi ollut oma eläke ja muut etuudet, joilla kattaa omat asumis- ja hoitokulut.

Vanhempi on toiminut aiemmin täysi-ikäisen lapsensa edunvalvojana. Edunvalvojana toimiessaan vanhempi otti lapsensa nimiin lainoja ja pikavippejä. Velkojen takaisinmaksusta ei ole pidetty asianmukaisesti huolta, joten edunvalvottava on saanut nimiinsä edunvalvojana toimineensa vanhemmat velat. Edunvalvottava on kehitysvammainen, joten hänellä ei ole ollut käsitystä vanhempansa tekemistä sopimuksista. Maistraatti päätti aiemman edunvalvonnan ja määräsi päämiehelle yleisen edunvalvojan.

Päämies on asunut asumisoikeusasunnossa, mutta terveyden heikennettyä asuminen asunnossa on vaikeutunut ja hänet on siirretty asumispalvelupaikkaan. Päämiehellä on ollut edunvalvontavaltuus ja asioidenhoitajana on toiminut hänen oma lapsensa. Niin päämies kuin hänen edunvalvojana toimiva lapsensa ovat kuolinpesän osakkaita. Päämiehen lapsi on jättänyt puolen vuoden ajalta suuren osan edunvalvottavansa laskuista maksamatta, mutta on käyttänyt tilien varoja kuolinpesän laskujen hoitoon. Terveydeltään heikentyneen päämiehen varoista jouduttiin maksamaan monen kuukauden erään-

tyneet hoito- ja vuokramaksut. Monet maksuista olivat edenneet ulosoton kautta perittäviksi, joten lisäkuluja aiheutui useiden satojen eurojen edestä. Päämiehellä oli edelleen asumisoikeusasuntonsa, josta oli myös jätetty monen kuukauden vastikemaksut suorittamatta. Lopulta päämies sai häätömääräyksen asumisoikeusasunnostaan suorittamattomien vastikkeiden takia. Päämies ei enää asunut kyseisessä kohteessa, mutta taloudellinen tappio mikä hänelle tästä kaikesta aiheutui, oli useiden tuhansien jopa kymmenien tuhansien eurojen arvoinen.

5 KYSELYTUTKIMUS

5.1 Kyselytutkimuksen tekeminen

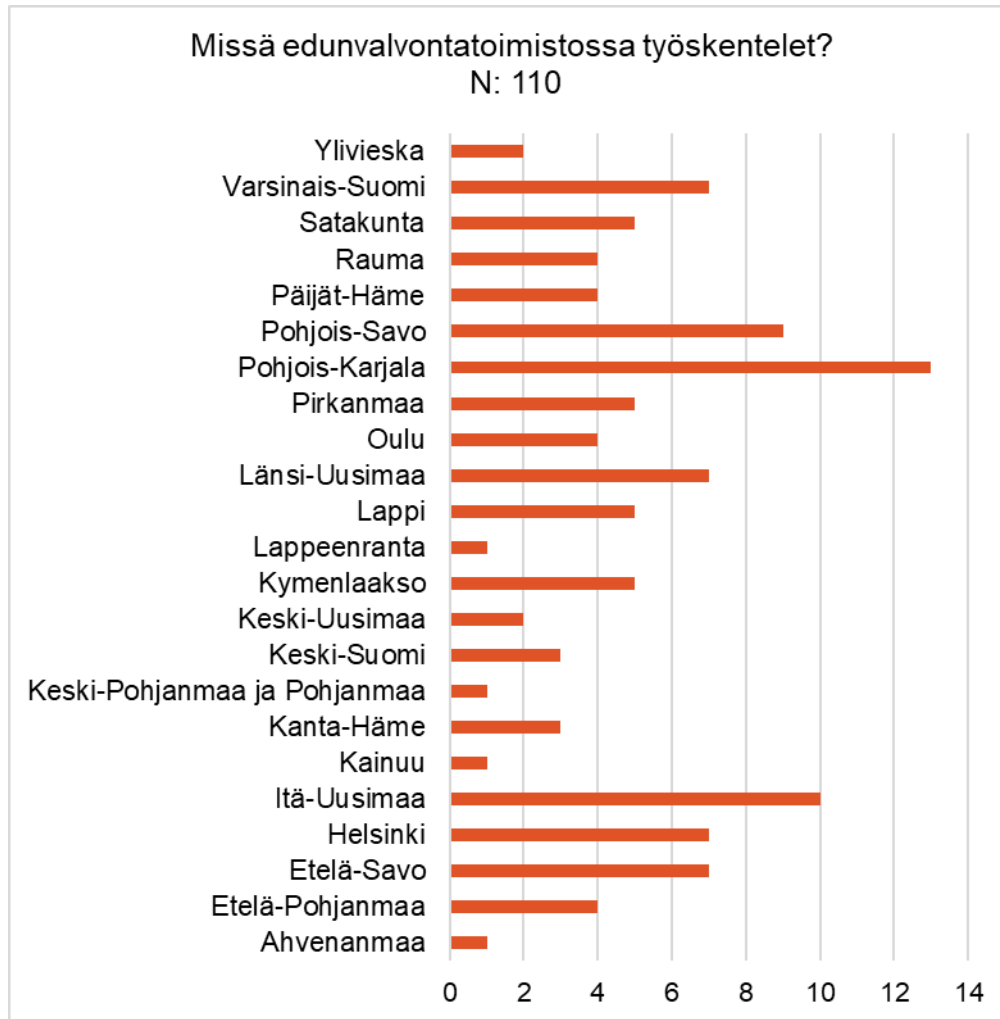
Tutkimustavaksi valikoitui kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimustapa ja sen toteuttamiseksi kyselytutkimus. Kyselytutkimus tehtiin huhti- ja heinäkuun 2018 välisenä aikana. Kyselyssä oli valintakysymyksiä, monivalintakysymyksiä, mielipidekysymyksiä Likert-asteikon avulla sekä avoin kysymys kyselyn lopussa. Kyselyä hiottiin testauskyselyiden avulla useassa eri vaiheessa, niin kollegoiden kuin opiskelijatovereiden avulla. Kysely toteutettiin tarkoituksen mukaisesti sähköisesti, jotta otanta olisi mahdollisimman kattava. Sähköisellä kyselyllä tavoitettiin kaikki Suomen yleiset edunvalvontatoimistot.

Kyselylinkki ja saateteksti kyselyyn lähetettiin yleisten edunvalvontatoimistojen virastosähköposteihin. Saatetekstissä pyydettiin virastopostin ylläpitäjää lähettämään linkki edelleen henkilöstölle. Kyselyyn oli mahdollista vastata sähköisen linkin kautta 18.6. - 13.7.2018. Otannan kooksi tavoiteltiin 20 % edunvalvontatoimistojen henkilöstöstä. Henkilöstön määrä oli 550 vuoden 2017 lopussa. Vastaajia oli 85 kappaletta ennen muistutusviestin lähettämistä 9.7.2018. Lopullinen vastausmäärä nousi 110 kappaleeseen asti viimeisenä vastauspäivänä eli 13.7.2018. Lopullinen vastausprosentti oli tavoiteltu 20 %.

5.1.1 Kyselytutkimuksen vastaukset kysymyksittäin

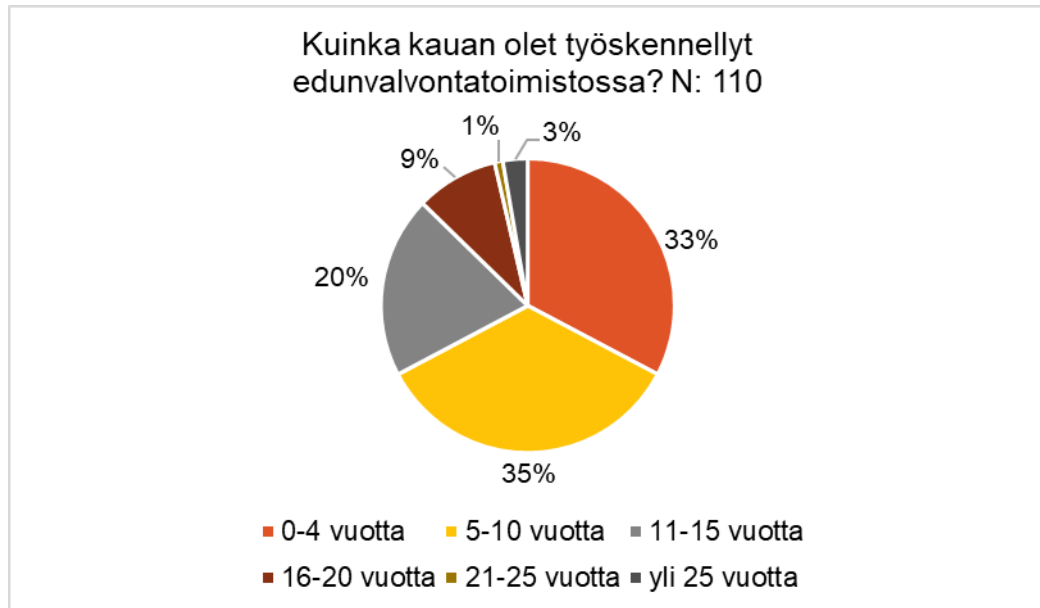
Kyselytutkimukseen saatiin hyvin vastauksia, vaikka ajankohtana olikin kesä ja kesäloimat olivat käynnissä koko vastausajan aikana. Vastausprosentti oli tavoiteltu ja vastauksia saatiin myös runsaasti avoimiin kysymyksiin, joiden avulla vastausmateriaalia saatiin syvennettyä entisestään.

Vastauksia kyselytutkimukseen saatiin jokaisesta Suomen yleisestä edunvalvontatoimistosta. Suurin vastaajamäärä tuli Pohjois-Karjalasta, vastaajia yhteensä 13 kappaletta. Neljästä edunvalvontatoimistosta tuli vain yksi vastaus jokaisesta, nämä toimistot olivat Ahvenanmaa, Kainuu, Keskipohjanmaa ja Pohjanmaa sekä Lappeenranta.

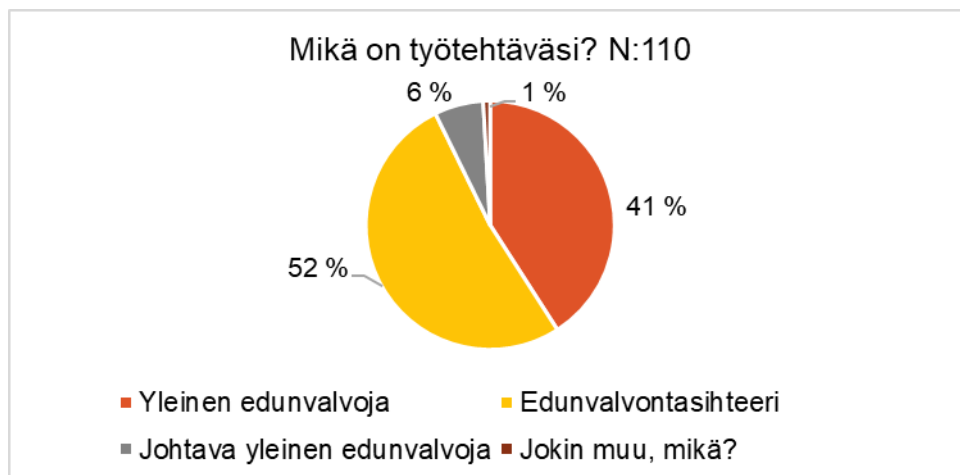
KUVIO 1. Vastaajien jakautuminen eri edunvalvontatoimistoihin

Vastaajista suurin osa on työskennellyt edunvalvontatoimistossa 5 – 10 vuotta, yhteensä 35 prosenttia. Seuraavaksi eniten vastauksia tuli alle vuoden ja neljän vuoden työkokemuksella olevilta työntekijöiltä. Jopa neljä prosenttia vastaajista oli henkilöitä, jotka ovat työskennelleet edunvalvonnassa yli 20 vuotta.

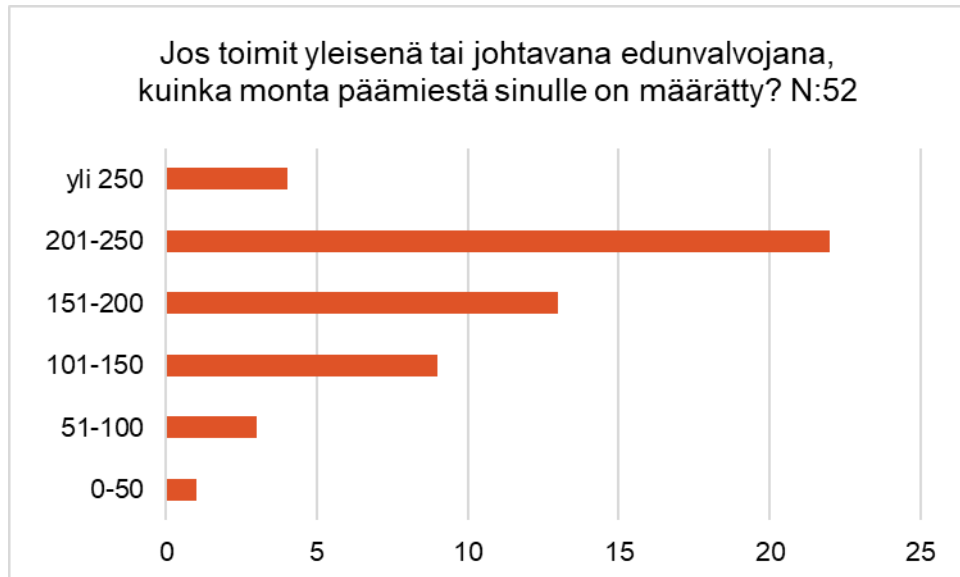
KUVIO 2. Vastaajien työkokemus edunvalvonnasta

Vastaajista oli eniten edunvalvontasihteerejä, vastausprosentti oli 52 %. Yleisiä edunvalvoja seuraavaksi eniten 41 prosentin verran. Johtavia edunvalvoja oli myös vastannut kuuden prosentin verran. Vastauslukumat selittyvät sillä, että edunvalvontatoimistoissa työskentelee eniten edunvalvontasihteerejä ja sen jälkeen edunvalvoja. Johtavia yleisiä edunvalvoja on vain yksi jokaista edunvalvontatoimistoa kohden.

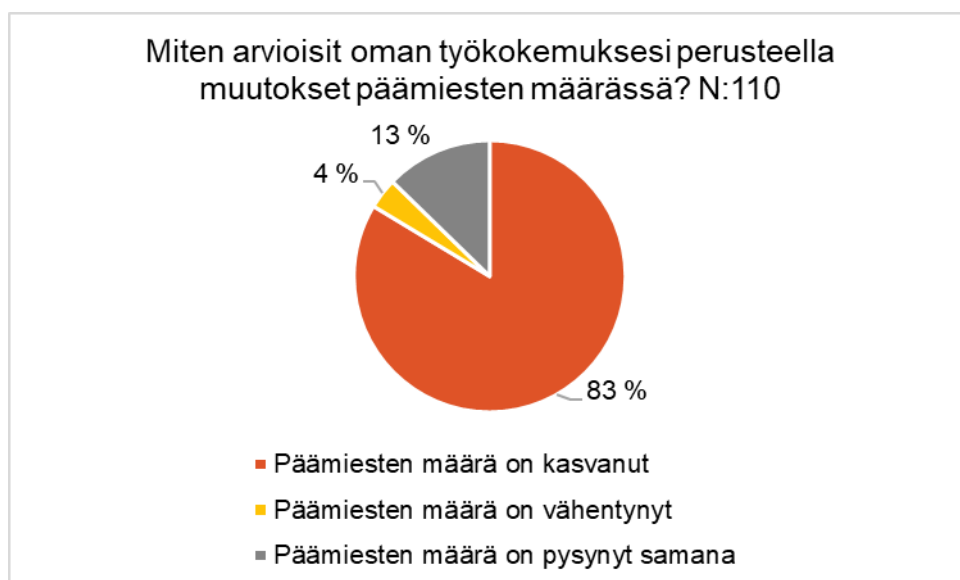
KUVIO 3. Vastaajien työtehtävä

Kyselyssä tiedusteltiin päämiesten määriä edunvalvojilta ja johtavilta yleisiltä edunvalvojilta. 22 vastaajista kertoi, että heille on määrätty päämiehiä 201-250 kappaletta. Toiseksi eniten vastauksia tuli edunvalvojilta ja johtavilta yleisiltä edunvalvojilta, joiden päämiesmäärä on 151 ja 200 päämiehen välillä.

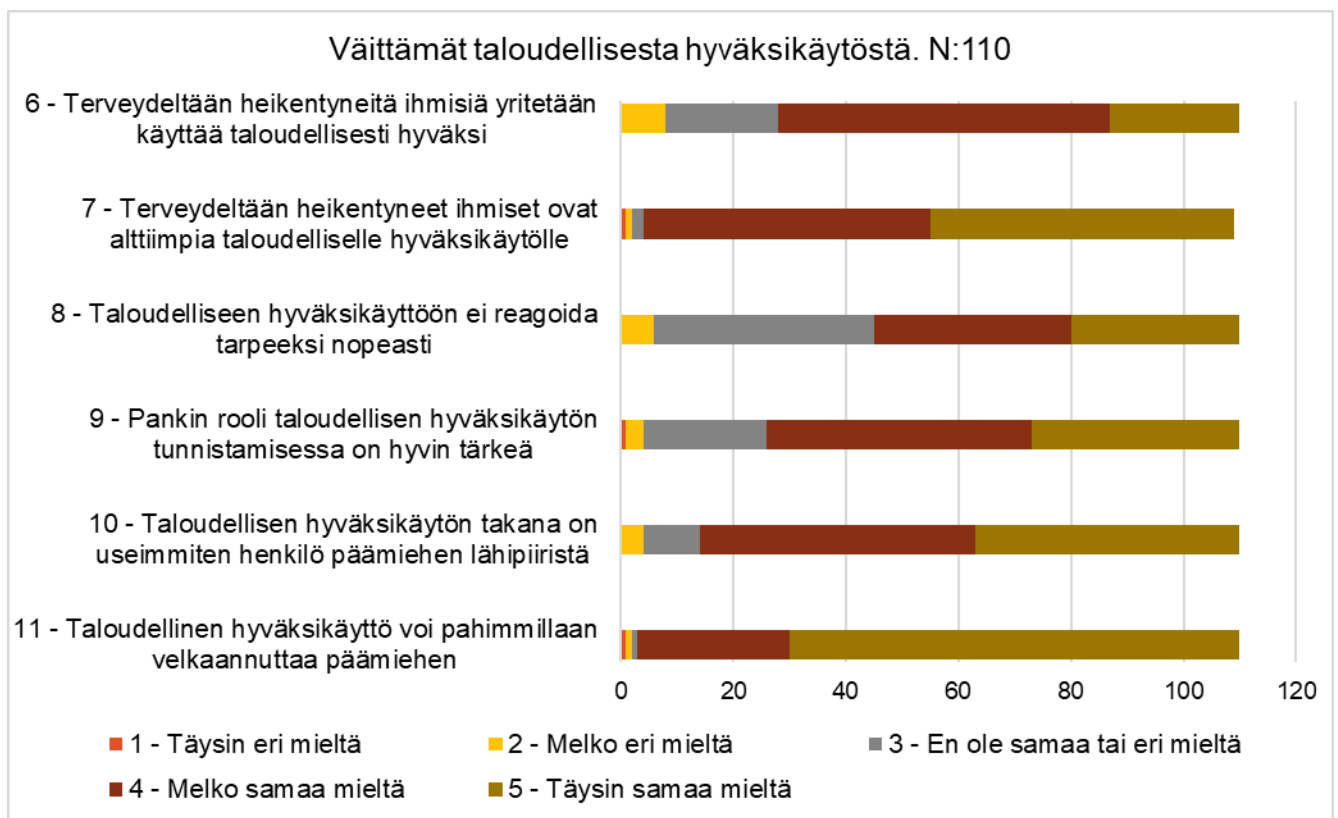
KUVIO 4. Päämiesten määrä yleisillä tai johtavilla edunvalvojilla

Kyselyssä tiedusteltiin, että miten vastaajat kokevat oman työkokemuksen perusteella päämiesten määrän muuttumisen. 83 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että päämiesten määrä on kasvanut heidän työhistoriansa aikana. 13 prosenttia vastaajista koki päämiesmäärän pysyneen samana oman työhistoriansa aikana.

KUVIO 5. Vastaajan oma mielikuva päämiesten määrän muutoksista

Kyselyssä esitettiin kuusi väittämää taloudellisesta hyväksikäytöstä. Vastausvaihtoehdot väittämiin olivat 1- täysin eri mieltä, 2- melko eri mieltä, 3- en ole samaa tai eri mieltä, 4- melko samaa mieltä ja 5- täysin samaa mieltä. Väittämät olivat: terveydeltään heikentyneitä ihmisiä yritetään käyttää taloudellisesti hyväksi, terveydeltään heikentyneet ihmiset ovat alttiimpia taloudelliselle hyväksikäytölle, taloudelliseen hyväksikäyttöön ei reagoida tarpeeksi nopeasti, pankin rooli taloudellisen hyväksikäytön tunnistamisessa on hyvin tärkeä, taloudellisen hyväksikäytön takana on useimmiten henkilö päämiehen lähipiiristä ja taloudellinen hyväksikäyttö voi pahimmillaan velkaannuttaa päämiehen. Vastauksissa oltiin paljon melko samaa ja täysin samaa mieltä väittämien kanssa. Eniten hajontaa oli kolmannessa väittämässä (taloudelliseen hyväksikäyttöön ei reagoida tarpeeksi nopeasti) noin 40 vastaajaa ei ollut samaa tai eri mieltä väittämän kanssa.

KUVIO 6. Väittämät taloudellisesta hyväksikäytöstä

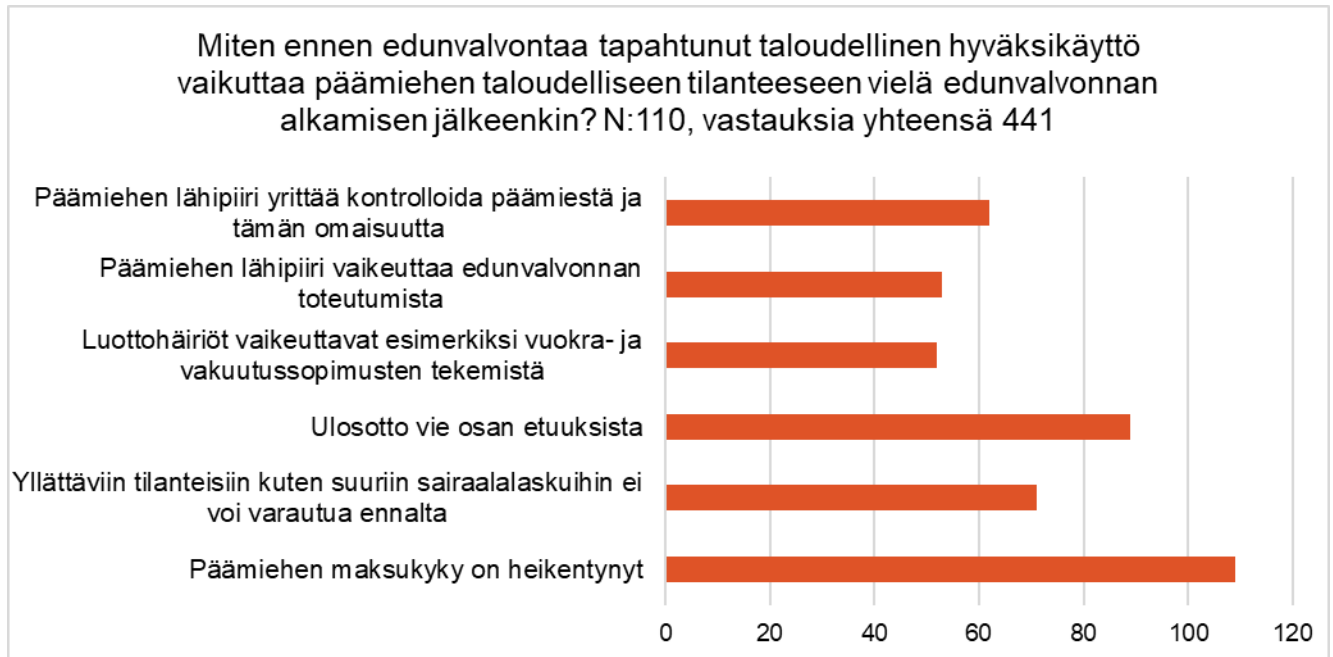
Kyselyssä kysyttiin, onko vastaajilla kokemusta sellaisten päämiesten edunvalvonnasta, jotka ovat joutuneet taloudellisen hyväksikäytön uhriksi. 93 prosenttia vastasi kyllä, vain 7 prosenttia vastaajista vastasi ei.

KUVIO 7. Kokemus taloudellisesta hyväksikäytöstä edunvalvonnan päämiehillä

Kyselyssä kysyttiin miten ennen edunvalvontaa tapahtunut taloudellinen hyväksikäyttö vaikuttaa päämiehen taloudelliseen tilanteeseen vielä edunvalvonnan alkamisen jälkeenkin. Kysymyksessä oli kuusi vastausvaihtoehtoa, joista vastaaja pystyi valitsemaan useamman kuin yhden vaihtoehdon. Vastaajista 109 oli sitä mieltä, että ennen edunvalvontaa tapahtunut hyväksikäyttö vaikuttaa heikentävästi päämiehen maksukykyyn.

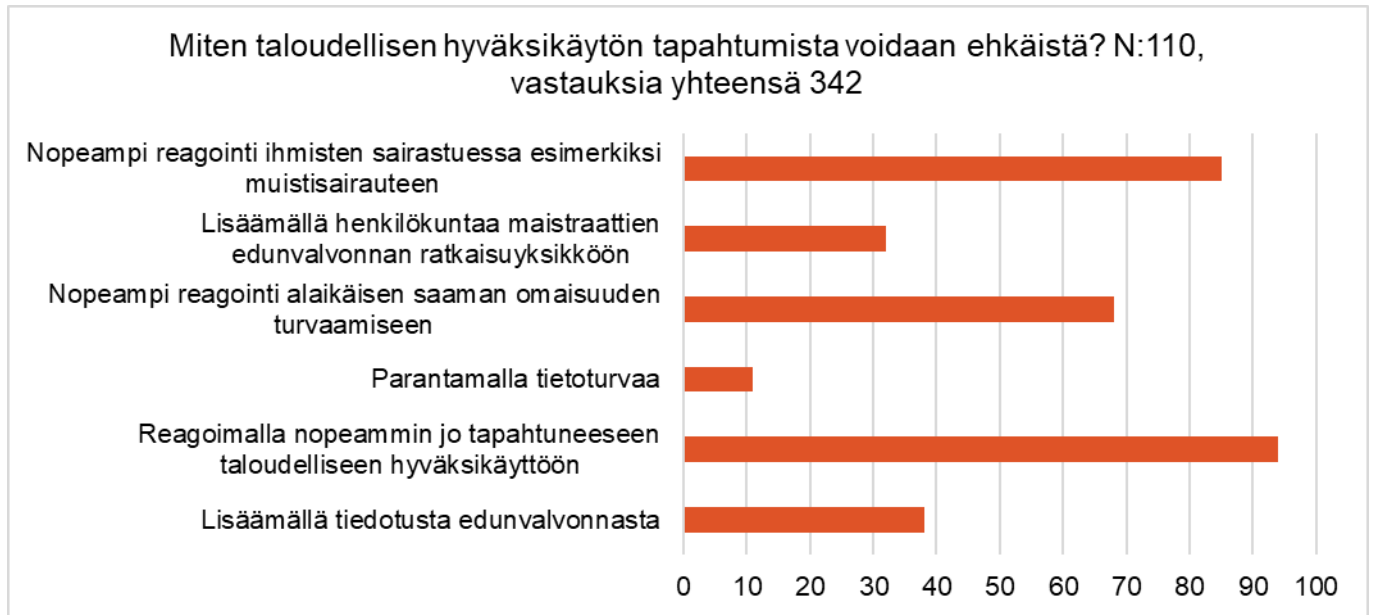
Valmiiden vaihtoehtojen lisäksi oli myös valittavana vaihtoehto jokin muu, mikä. Avoimeen vaihtoehtoon vastaajat pystyivät kirjoittamaan haluamansa vastauksen. Vastauksia avoimeen kysymykseen oli viisi kappaletta. ”Mahdollisimman nopea velkaantumisen estäminen, niin pankilta kuin yrittäjiltä ja kunniltakin. Päämies saa omaan käyttöön vähemmän rahaa. Saatavan takaisinperintä kestää ja vaatii usein oikeustoimia. Käyttövarojen käyttöä ei voida kontrolloida, ne voivat edelleen joutua väriin käsiin. Käyttövaroja on kuitenkin annettava, mikäli päämies itse ei osaa ilmiäntää taloudellista hyväksikäyttöä. Seuraa pitkäkestoisia oikeusprosesseja hyväksikäyttäjiä kohtaan.”

KUVIO 8. Taloudellisen hyväksikäytön vaikutus päämiehen talouteen

Kyselyssä kysyttiin myös, että miten taloudellisen hyväksikäytön tapahtumista voidaan ehkäistä. Edellisen kysymyksen tapaan vastaajilla oli kuusi vastausvaihtoehtoa

Valmiiden vaihtoehtojen lisäksi oli myös valittavana vaihtoehto jokin muu, mikä. Avoimeen vaihtoehtoon vastaajat pystyivät kirjoittamaan haluamansa vastauksen. Vastauksia avoimeen kysymykseen oli 14 kappaletta. Vastauksissa tuli osittain esille samoja teemoja, seuraavaksi niissä esiintyneet asiat. ”Lisäämällä myös edunvalvonnan henkilökuntaa. Tällä hetkellä tilanne on kestäväntön lisääntyvän päämiesmäärän takia. Miksi ikinä ei kysytä tai seurata edunvalvontasihteerien päämiesmääriä? Sillä on vähintään yhtä suuri merkitys kuin edunvalvojien päämiesmäärillä. Silläkö ei ole merkitystä hoitaako yksi edunvalvontasihteerit 100 vai 300 päämiehen päivittäiset asiat? Sama asia? Lainsäädännöllä eli pitäisi olla tehokkaammat tavat puuttua jo pelkkiin väärinkäytösepäilyihin. Nopeuttaa maistraattiin käsittelyä/väliaikainen edunvalvonta siihen saakka, että asiasta lopullisesti päätetään. Asiakkaat pitäisi saada aikaisemmin edunvalvontaan. Kunnan pitäisi reagoida nopeammin, kun kotipalvelun yms. laskuja alkaa jäädä rästiin. Eri organisaatioiden yhteistyön lisääminen ja eri asioiden onnistumisen seuranta päämiehen osalta. Puhelin- ja kotimarkkinoinnin kieltäminen. Pankkien nopeampi reagointi ja puuttuminen hyväksikäyttöön. Yleinen tietoisuus edunvalvontavaltuuksista / edunvalvonnasta. Jos edunvalvoja on määrätty päämiehen asioita hoitamaan, olisi tärkeää ns. estää tiukemmin läheisten ihmisten puuttuminen asioiden hoitoon.

KUVIO 9. Keinoja taloudellisen hyväksikäytön ehkäisyyn

5.1.2 Avoin kysymys

Viimeisenä olleeseen, mitä muita ajatuksia sinulla herää aiheesta taloudellinen hyväksikäyttö ja sen ehkäiseminen, kysymykseen tuli paljon avoimia vastauksia. Vastauksissa toistuu teemat edunvalvonnasta ja edunvalvontavaltuutuksesta tiedotus, viranomaisten ja pankkien nopeampi reagointi hyväksikäyttöepäilyihin, päämiesten määrän lisääntyminen ja sitä kautta suurempi tarve työntekijöille edunvalvonnassa sekä väliaikainen päätös heti voimaan edunvalvontaa haettaessa, jotta asioihin pystytään puuttumaan ajoissa.⁴⁰

⁴⁰ Liite 3.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Taloudellinen hyväksikäyttö on todellinen ongelma ja siitä ei varmastikaan päästä koskaan kokonaan eroon. Valppautta ja keinoja taloudellisen hyväksikäytön havaitsemiseen ja ehkäisyyn tarvitaan monilta tahoilta kuten pankeilta, hoitolaitoksilta, kotihoidolta ja yleisesti terveydenhoitoon liittyviltä tahoilta. Muistisairauksiin tulisi reagoida nopeasti. Muistisairaudet aiheuttavat ison riskin, koska henkilö ei välttämättä enää itse sisäistä tulensa taloudellisesti hyväksikäytetyksi.

Vanhentuminen aiheuttaa myös enemmän riskejä, koska henkilö ei välttämättä enää pysy mukana teknologisessa kehityksessä ja joutuu silloin turvautumaan toisten apuun asioita hoitaakseen ja näin mahdollinen hyväksikäyttäjät saa uusia keinoja hyväksikäyttää tilannetta.

Edunvalvonnan hakeminen tai edunvalvontavaltuutuksen tekeminen on hyvä keino turvaamaan oman tai läheisen taloudellinen turvallisuus. Kuka vain voi tehdä ilmoituksen edunvalvonnan tarpeesta olevasta henkilöstä maistraattiin. Näitä keinoja tulisi käyttää entistä enemmän. Edunvalvonnasta ja edunvalvontavaltuutuksesta tulisi tiedottaa entistä enemmän suoraan riskiryhmissä oleville ihmisille.

Taloudellista hyväksikäyttöä voi silti tapahtua, vaikka henkilö olisi yleisen edunvalvonnan piirissä. Yhdellä edunvalvojalla on keskimäärin paikkakunnasta riippuen 170 – 250 päämiestä. Edunvalvontaan tulisi lisätä henkilökuntaa, jotta päämiesten etua voisi paremmin suojella. Edunvalvonnan aikana voi esiintyä taloudellista hyväksikäyttöä myös sen takia, että edunvalvoja ei voi valvoa kaikkea päämiehen tekemiä sopimuksia, varsinkaan kun yleisimmin edunvalvontapäätös ei rajoita päämiehen toimintakelpoisuutta. Päämiehellä on edelleen oikeus tehdä sopimuksia ja mahdollisesti antaa omista varoistaan muille henkilöille. Yleisimmin edunvalvonnasta hoidetaan päämiehen asumiseen ja muihin elinkustannuksiin liittyvät kustannukset. Päämiehellä on kuitenkin oikeus saada tuloistaan osuus käyttövarana. On päämiehen omassa harkinnassa, että mihin hän varansa käyttää. Taloudellinen hyväksikäyttäjät voi olla edelleen henkilön lähipiirissä edunvalvonnan alkamisesta huolimatta, joten varojen päätyminen taloudelliselle hyväksikäyttäjälle voi olla mahdollista.

LÄHTEET

Fine. 2016. Täysi-ikäisten edunvalvonta. Viitattu 8.12.2019. <https://www.fine.fi/media/julkaisut-2016/taysi-ikaisten-edunvalvonta.pdf>

Heikkinen, A., Heusala, A., Mäkelä, S. & Nuotio, K. 2003. Holhoustili. WSOY Lakitieto, Helsinki.

Jompero, S. Helsingin uutiset. 2017. Vanhuksen rahat vie usein oma lapsi – "Näitä pyritään peittelemään ulkopuolisilta". <https://www.helsinginuutiset.fi/artikkeli/567289-vanhuksen-rah-at-vie-usein-oma-lapsi-naita-pyritaan-peittelemaan-ulkopuolisilta>

Kaittila, A. 2017. Rahakonfliktit ja taloudellinen väkivalta parisuhteissa. Akateeminen väitöskirja. Turun yliopisto. Viitattu 12.11.2019. <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/133966/AnnalesC434Kaittila.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Laki holhoustoimesta 1.4.1999/442. Viitattu 11.8.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990442?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=laki%20holhoustoimesta#L5>

Maistraatti a. 2017. Edunvalvonnan tarpeen selvittäminen, edunvalvojan määrääminen ja edunvalvojan tehtävän lakkaaminen. Viitattu 11.8.2017. <https://www.maistraatti.fi/fi/Palvelut/holhoustoimi/Edunvalvonnan-tarve-ja-sen-jarjestaminen/>

Maistraatit b. 2017. Edunvalvojan toiminnan valvonta. Viitattu 11.8.2017. <https://www.maistraatti.fi/fi/Palvelut/holhoustoimi/Edunvalvojan-toiminnan-valvonta/>

Maistraatit c. 2019. Avoin data ja tilastot. Viitattu 8.12.2019. <https://www.maistraatti.fi/fi/Palvelut/Mare/>

Oikeus.fi a. 2017. Yleinen edunvalvonta - Organisaatio. Viitattu 23.5.2018. https://oikeus.fi/edunvalvonta/fi/index/organisaatio_0.html

Oikeus.fi b. 2014. Edunvalvonta - kun asioistaan ei enää voi huolehtia itse. Viitattu 11.8.2017. <https://oikeus.fi/fi/index/laatikot/edunvalvonta.html>

Oikeusministeriö. 2016. Edunvalvonnan käsikirja: yleisen edunvalvonnan kehittämistyöryhmän suositukset. Selvityksiä ja ohjeita 32/2016. Helsinki: Oikeusministeriö. Viitattu 11.3.2019. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75339/OMSO_32_2016_Kasikirja.pdf

Piironen, I. 2016. Miten toimin, kun läheisen ymmärryskyky heikkenee. Oma aika 9/2016, 64 – 67.

Rikoslaki 19.12.1889/39

Suvanto ry. 2018. Ikäihmisten kaltoinkohtelu. <https://www.suvantory.fi/ikaihminen-kaltoinkohtelu/>. Viitattu 27.3.2018.

Taiveaho, S. 2017. Ikäihmisten taloudellinen hyväksikäyttö. Riku 3/2017. Viitattu 15.11.2019. https://www.riku.fi/content/uploads/su_file/1904__RIKU_3_2017_pieni.pdf

Takuusäätiö 2019, Väkiältä ja hyväksikäyttö. Viitattu 24.11.2019. <https://www.takuusaatio.fi/hae-apua/vaikeat-elamantilanteet/vakivalta-ja-hyvaksikaytto>

Tanttari, S. 2017. Pankeille ohjeita taloudellisen hyväksikäytön tunnistamiseen. <http://www.haaste.om.fi/fi/index/lehtiarkisto/haaste22017/pankeilleohjeitataloudellisen-hyvaksikaytontunnistamiseen.html>

Tornberg, J. & Kuuliala, M. 2015. Suomen edunvalvontaoikeus. Alma talent, Vantaa. [https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.turkuamk.fi/teos/EABBXXBUAGDF#kohta:Esipuhe\(\(20](https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.turkuamk.fi/teos/EABBXXBUAGDF#kohta:Esipuhe((20)

Välimäki, P. 2003. Holhustoimen pääpiirteet. Vantaa: WSOY.

Yle. 2014. Vanhuksille haetaan edunvalvontaa usein liian myöhään – läheiset vetävät rahaa välistä. <https://yle.fi/uutiset/3-7430772>

LIITTEET

Liite 1. Kyselytutkimus edunvalvontatoimistoille suomen kielellä

Kyselytutkimuksen tarkoituksena on selvittää edunvalvontatoimistoissa työskentelevien kokemuksia päämiehiin kohdistuneesta taloudellisesta hyväksikäytöstä ja sen mahdollisista ehkäisykeinoista. Kysely lähetetään sähköisesti kaikkiin Suomen yleisiin edunvalvontatoimistoihin.

Kyselytutkimus toteutetaan osana opinnäytetyötä "Taloudellinen hyväksikäyttö edunvalvonnan näkökulmasta". Opinnäytetyö julkaistaan Theseus-palvelussa. Tutkija opiskelee kolmatta vuotta Turun ammattikorkeakoulun liiketalouden koulutusohjelmassa ja työskentelee myös tällä hetkellä Lounais-Suomen edunvalvontapiirissä edunvalvontasihteerinä.

Jätä halutessasi loppuun sähköpostiosoitteesi niin saat vastausten käsittelyn jälkeen vastauskoosteen. Vastaukset tullaan käsittelemään viimeistään syyskuun loppuun mennessä. Vastaukset käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti, eikä vastaajan sähköpostiosoitetta tai muita tietoja yhdistetä vastausten kanssa.

Kyselyyn vastaamisessa menee noin 5-10 minuuttia. Vastausaika 18.6. - 13.7.2018. Kiitos jo etukäteen vastauksista.

Ystävällisin terveisin, Hannamari Lehtoaho

1. Missä edunvalvontatoimistossa työskentelet? *

Ahvenanmaa

Etelä-Pohjanmaa

Etelä-Savo

Helsinki

Itä-Uusimaa

Kainuu

Kanta-Häme

Keski-Pohjanmaa ja Pohjanmaa

Keski-Suomi

Keski-Uusimaa

Kymenlaakso
Lappeenranta
Lappi
Länsi-Uusimaa
Oulu
Pirkanmaa
Pohjois-Karjala
Pohjois-Savo
Päijät-Häme
Rauma
Satakunta
Varsinais-Suomi
Ylivieska

2. Kuinka kauan olet työskennellyt edunvalvontatoimistossa? *

0-4 vuotta
5-10 vuotta
11-15 vuotta
16-20 vuotta
21-25 vuotta
yli 25 vuotta

3. Mikä on työtehtäväsi? *

Yleinen edunvalvoja
Edunvalvontasihteeri
Johtava yleinen edunvalvoja
Jokin muu, mikä? _____

4. Jos toimit yleisenä tai johtavana edunvalvojana, kuinka monta päämiestä sinulle on määrätty?

0-50
51-100
101-150
151-200

201-250

yli 250

5. Miten arvioisit oman työkokemuksesi perusteella muutokset päämiesten määrässä? *

Päämiesten määrä on kasvanut

Päämiesten määrä on vähentynyt

Päämiesten määrä on pysynyt samana

Vastaa seuraaviin väittämiin taloudellisesta hyväksikäytöstä. 1 = täysin eri mieltä 2 = melko eri mieltä 3= en ole samaa tai eri mieltä 4 = melko samaa mieltä 5 = täysin samaa mieltä

6. Terveydeltään heikentyneitä ihmisiä yritetään käyttää taloudellisesti hyväksi *

Täysin eri mieltä 1 2 3 4 5 Täysin samaa mieltä

7. Terveydeltään heikentyneet ihmiset ovat alttiimpia taloudelliselle hyväksikäytölle *

Täysin eri mieltä 1 2 3 4 5 Täysin samaa mieltä

8. Taloudelliseen hyväksikäyttöön ei reagoida tarpeeksi nopeasti *

Täysin eri mieltä 1 2 3 4 5 Täysin samaa mieltä

9. Pankin rooli taloudellisen hyväksikäytön tunnistamisessa on hyvin tärkeä *

Täysin eri mieltä 1 2 3 4 5 Täysin samaa mieltä

10. Taloudellisen hyväksikäytön takana on useimmiten henkilö päämiehen lähipiiristä *

Täysin eri mieltä 1 2 3 4 5 Täysin samaa mieltä

11. Taloudellinen hyväksikäyttö voi pahimmillaan velkaannuttaa päämiehen *

Täysin eri mieltä 1 2 3 4 5 Täysin samaa mieltä

12. Onko sinulla kokemusta sellaisten päämiesten edunvalvonnasta, jotka ovat joutuneet taloudellisen hyväksikäytön uhriksi? *

Kyllä

Ei

13. Miten ennen edunvalvontaa tapahtunut taloudellinen hyväksikäyttö vaikuttaa päämiehen taloudelliseen tilanteeseen vielä edunvalvonnan alkamisen jälkeenkin? * Voit valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Päämiehen maksukyky on heikentynyt

Yllättäviin tilanteisiin kuten suuriin sairaalalaskuihin ei voi varautua ennalta

Ulosotto vie osan etuuksista

Luottohäiriöt vaikeuttavat esimerkiksi vuokra- ja vakuutus sopimusten tekemistä

Päämiehen lähipiiri vaikeuttaa edunvalvonnan toteutumista

Päämiehen lähipiiri yrittää kontrolloida päämiestä ja tämän omaisuutta

Jokin muu, mikä? _____

14. Miten taloudellisen hyväksikäytön tapahtumista voidaan ehkäistä? *

Voit valita useamman kuin yhden vaihtoehdon

Lisäämällä tiedotusta edunvalvonnasta

Reagoimalla nopeammin jo tapahtuneeseen taloudelliseen hyväksikäyttöön

Parantamalla tietoturvaa

Nopeampi reagointi alaikäisen saaman omaisuuden turvaamiseen

Lisäämällä henkilökuntaa maistraattien edunvalvonnan ratkaisuyksikköön

Nopeampi reagointi ihmisten sairastuessa esimerkiksi muistisairauteen

Jokin muu, mikä? _____

15. Mitä muita ajatuksia sinulla herää aiheesta taloudellinen hyväksikäyttö ja sen ehkäiseminen? *

---

16. Sähköpostiosoitteesi, jos haluat saada kysymysten vastauskoosteen itsellesi.

Liite 2. Kyselytutkimus edunvalvontatoimistoille ruotsin kielellä

Syftet med denna enkät är att ta reda på hurdana erfarenheter de anställda på intressebevakningsbyråer har av ekonomiskt utnyttjande som beträffar huvudmän, och de eventuella förebyggande metoderna mot det. Enkäten skickas elektroniskt till varje allmän intressebevakningsbyrå i Finland.

Enkäten är en del av examensarbetet "Ekonomiskt utnyttjande från intressebevakningens synpunkt". Examensarbetet kommer att publiceras i Theseus-tjänsten. Examensarbetets författare är en tredje årets studerande i programmet företagsekonomi på Åbo yrkeshögskola och arbetar för närvarande som intressebevakningssekreterare på Sydvästra Finlands intressebevakningsdistrikt.

Om du vill, kan du ge din e-postadress i slutet av enkäten för att få en sammanställning av alla enkätsvar. Svaren kommer att behandlas före slutet av september. Svaren behandlas konfidentiellt och respondentens e-postadress eller övriga uppgifter anknyts inte till svaren.

Det tar cirka 5 - 10 minuter att svara på enkäten. Svarstiden är 18.6.-13.7.2018. Tack på förhand för ditt svar.

Med vänliga hälsningar, Hannamari Lehtoaho

1. På vilken intressebevakningsbyrå arbetar du? *

Birkaland

Egentliga Finland

Egentliga Tavastland

Helsingfors

Kajanaland

Kymmenedalen

Lappland

Mellersta Finland

Mellersta Nyland

Mellersta Österbotten och Österbotten

Norra Karelen

Norra Savolax

Päijänne-Tavastland

Raumo

Satakunta
Södra Savolax
Södra Österbotten
Uleåborg
Villmanstrand
Västra Nyland
Ylivieska
Åland
Östra Nyland

2. Hur länge har du arbetat på intressevakningsbyrån? *

0-4 år
5-10 år
11-15 år
16-20 år
21-25 år
över 25 år

3. Vilken befattning har du? *

Allmän intressebevakare
Intressebevakningssekreterare
Ledande allmän intressebevakare
Annat vad? _____

4. Om du arbetar som allmän eller ledande intressebevakare, hur många huvudmän har blivit förordnade för dig?

0-50
51-100
101-150
151-200
201-250
över 250

5. På grund av din arbetserfarenhet, hur skulle du uppskatta antalet huvudmän? *

Antalet huvudmän har ökat

Antalet huvudmän har minskat

Antalet huvudmän har förblivit detsamma

Besvara de följande påståendena om ekonomiskt utnyttjande.

1 = tar helt avstånd 2= tar delvis avstånd 3 = varken instämmer eller tar avstånd 4 = instämmer delvis 5 = instämmer helt

6. Man försöker utnyttja ekonomiskt personer med försämrat hälsotillstånd *

Tar helt avstånd 1 2 3 4 5 Instämmer helt

7. Personer med försämrat hälsotillstånd är mer utsatta för ekonomiskt utnyttjande *

Tar helt avstånd 1 2 3 4 5 Instämmer helt

8. Det reageras inte tillräckligt snabbt på ekonomiskt utnyttjande *

Tar helt avstånd 1 2 3 4 5 Instämmer helt

9. Bankens roll i identifieringen av ekonomiskt utnyttjande är mycket viktig *

Tar helt avstånd 1 2 3 4 5 Instämmer helt

10. Bakom det ekonomiska utnyttjandet står oftast en person från huvudmannens nära omgivning *

Tar helt avstånd 1 2 3 4 5 Instämmer helt

11. Ekonomiskt utnyttjande kan i värsta fall leda till att huvudmannen blir skuldsatt

Tar helt avstånd 1 2 3 4 5 Instämmer helt

12. Har du erfarenhet av intressebevakning med huvudmän som har blivit offer till ekonomiskt utnyttjande? *

Ja

Nej

13. Vilken påverkan har ekonomiskt utnyttjande, som skett före intressebevakningen, på huvudmannens ekonomiska situation efter att intressebevakningen har börjat? *

Du kan välja mer än ett svarsalternativ

Huvudmannens betalningsförmåga har försvagats

Det är inte möjligt att förbereda sig för överraskande situationer, såsom stora sjukhusräkningar

Utmätning tar en del av förmånerna

Kreditstörningar försvårar t.ex. teckningen av hyres- eller försäkringsavtal

Huvudmannens anförvanter försvårar intressebevakningens genomförande
Huvudmannens anförvanter försöker att kontrollera huvudmannen och hans/hennes egendom

Annat, vad? _____

14. Hur kan det ekonomiska utnyttjandet förebyggas? *

Du kan välja mer än ett svarsalternativ.

Genom att ge mer information om intressebevakning

Genom att reagera snabbare på det ekonomiska utnyttjandet som redan har skett

Genom att förbättra informationssäkerheten

Genom att reagera snabbare med skyddsåtgärder när en minderårig har fått förmögenhet

Genom att anställa mer personal på intressebevakningens beslutsenhet i magistrater

Genom att reagera snabbare när en person blir sjuk med till exempel minnesjukdom

Annat, vad? _____

15. Har du andra tankar om temat ekonomiskt utnyttjande och dess förebyggande? *

---

16. Din e-postadress, om du vill få en sammanställning av alla enkätsvar.

Liite 3. Kyselytutkimuksen avoimen kysymyksen vastaukset

- Haasteet taloudellisen hyväksikäytön tunnistamisessa (esim. läheisten ihmisten manipulatiivinen käyttäytyminen päämiestä kohtaan).
- Virastoissa, joissa päämies asioi tulisi kiinnittää huomiota, jos hän ei osaa hoitaa asioitaan / jos päämieheen ei saada yhteyttä tulisi tarkastaa hänen elämäntilanteensa.
- Oikeuskäytännössä on hyvin hankalaa saada läheisille oikeasti tuomioita hyväksikäytöstä. Usein päämies ei ole halukas tekemään rikosilmoitusta, ja monesti on vaikeuksia saada riittävä näyttö tuomiota varten.
- Esim. muistisairaiden ja psyykkisesti vaikeasti sairaiden itsemääräämisoikeuden ehdottomuutta kannattaisi harkita kevennettäväksi. Joskus tällaisten henkilöitten hoitoon saanti ja myös edunvalvontaan saanti on kovin haastavaa ja vahinkoa saattaa vain tulla lisää asioitten mutkistuessa entisestään.
- Monesti taloudellisesti hyväksikäytetty on itse vastaan edunvalvontaa, vaan halua antaa rahojaan esim. hyväksikäyttävälle lapselleen edelleen, vaikka itsellä menisi kuinka huonosti ja lapsi esim. lisäksi pahoinpitelee häntä. Nämä tilanteet ovat edunvalvonnan kannalta hankalimpia.
- Edunvalvonnan alkaessa taloudellinen hyväksikäyttö estyy sitä kautta, että päämiehellä ei enää ole kaikkia tulojaan hallussaan, vaan ainoastaan sovitut käyttövarat, joihin toki tietysti edelleen voi kohdistua ulkopuolisen näkökulmasta hyväksikäytöksi tulkittavia piirteitä. Tällöin monesti kyse on läheisen ja päämiehen välisestä käytännöstä, jolloin itse asiassa päämies itse - joko johdateltuna tai muutenkin - saattaa haluta antaa läheiselle esim. säännöllisesti rahaa. Edunvalvonnan alettua päämiehen käytössä olevien rahojen määrä rajoittuu vain käyttövaroihin. Päämiehen perustarpeet saadaan aina toteutettua edunvalvonnan aikana hankkimalla palveluita ja tavaroita niin, että ne laskutetaan, jolloin käyttövarojen määrä voi päämiehen etua loukkaamatta tarvittaessa määrittyä vain siihen, mitä päämies itse säännöllisesti hankkii (perinteisesti esim. tupakkaostokset).
- Selkeästi tapaukset lisääntyneet ja teetättävät paljon työtä edunvalvonnassa.
- Alaikäisten, joilla omaa varallisuutta, selkeä tietopaketti siitä, mihin lapsen varoja saa käyttää ja mihin ei. Lisäksi seuraamukset näistä poikkeamisista etukäteen tiedoksi: edunvalvoja/edunvalvojat vaihdetaan usein yleiseen ja saattaa johtaa jopa poliisitutkintaan.

- Edunvalvonnassakin tulisi olla enemmän resursseja taloudellisen hyväksikäytön selvittelyyn. Kun tuntuma on, että hyväksikäytöt erityisesti heikossa yhteiskunnallisessa taloustilanteessa yleistyvät, ei niiden tutkimiseen kuitenkaan esim. pitkään takautuvasti ennen edunvalvontaa ole resursseja, eritoten kun päämiesmäärät jatkuvasti kasvavat.
- Nykyinen lainsäädäntö ei anna tarpeeksi nopeita työkaluja puuttua väärinkäytösepäilyihin. Jos asiasta tekee rikosilmoituksen, niin asian tutkinta kestää eli pitäisi olla parempi mahdollisuus väliaikaisiin toimiin, joilla estetään myös tutkinnan ajan väärinkäytökset. Lisäksi edunvalvojan roolia voisi tarkentaa taloudellisten asioiden hoidossa (voisi tehdä päätöksiä kuulematta päämiestä joissakin tapauksissa)
- Maistraatin tulee toimia nopeammin, mikäli henkilön edunvalvojan toimissa on huomautettavaa. Itselläni tapaus, jossa maistraatti huomauttanut puutteellisista tiedoista ja edunvalvojan toimista 7 vuotta ennen kuin vaihtoi edunvalvojaa.
- Pankille isompi vastuu esim. nosto- ja verkkomaksamisen rajoista sekä seuranta.
- Asiat eivät yleensä etene eteenpäin, vaikka tutkintapyyntö tai muu selvitys tehdään. Liian usein todetaan, että päämies voi itse tehdä ennen edunvalvontaa päätöksensä, vaikka todettu muistisairaaksi. Meidän näkökulmasta selvää hyväksikäyttöä, mutta ei pystytä tarpeeksi hyvin todistamaan sitä. Nopeampi puuttuminen näihin.
- Päämiesmääriin verrattuna taloudellinen hyväksikäyttö on kokonaisuudessaan vähäistä. Lisäksi tulee huomioida myös niin päin, että edunvalvontaa tullut päämies on omaisensa hyväksikäyttäjä.
- Kaupungit katsovat mielestäni liian pitkään velkaantuvan asiakkaansa maksuviivästyksiä läpi sormien. Voi mennä vuosia, ennen kuin haetaan edunvalvontaan, jolloin päämies voi olla jo todella velkaantunut. Tietysti omaiset saattavat vastustaa edunvalvonnan aloittamista, varsinkin silloin, jos hyväksikäyttöä on tapahtunut, mikä viivästyttää prosessia. Kaupungeille ja kunnille ohjeistus, jos esim. puolen vuoden ajalta maksuja myöhässä, niin edunvalvontahakemus vireille.
- Toivoisin että pankissa ja esim. kotihoidossa kiinnitettäisiin huomiota enemmän mahdolliseen taloudelliseen hyväksikäyttöön.
- Julkinen tiedottaminen edunvalvonnan olemassa olost ja viranomaisvalvonta mahdollisuuksien mukaan.
- Useimmiten kyseessä on ollut, että vanhemmat ovat käyttäneet väärin alaikäisen lapsensa omaisuutta.

- Haasteellista on se, että jos hyväksikäytetylle henkilölle ei ole määrätty edunvalvojaa tai valtuutettu ketään asianhoitajaksi, on tällaisia hyväksikäyttötilanteita erittäin vaikea huomata, koska normaalitilanteessa yksityishenkilö ei ole tilivelvollinen valvovalle viranomaiselle (maistraatille) eikä kenellekään muulle. Jos hyväksikäytetyllä henkilöllä ei käy kotonaan hoitohenkilökuntaa, sosiaalitoimen edustajaa tai muuta ulkopuolista, on hyväksikäyttötilannetta erittäin haastavaa huomata. Lopulta kun asiat kuitenkin etenevät niin pitkälle, että hakemus (yleisestä) edunvalvojasta menee maistraatille, voi maistraatissa hakemuksen käsittelyaika venyä turhan paljon. Käsittelyajan venyminen hankaloittaa tulevan edunvalvojan työtä, koska tilanne on ehtinyt joissakin tapauksissa pahentua esimerkiksi velkaantumisen osalta erittäinkin haastavaksi, vaikka ennen maistraatin käsittelyä tilanne ei olisi vielä ollut "kovinkaan paha". Kokonaisuutena syyttävää sormeaa ei kuitenkaan pidä kohdistaa vain yhteen tekijään, vaan on muistettava, että jokainen tilanne on omanlainen ja kaikki osatekijät vaikuttavat tilanteeseen kokonaisuutena. Tällaiset hyväksikäyttötilanteet ovat tosiaan erittäin haasteellista huomata etenkin, jos hyväksikäyttäjä on hyväksikäytetyn ainoa sukulainen/läheinen. Tässä vain muutamia asioita mainitakseni asiaan liittyen.
- Vaikuttaa siltä, että tapaukset ovat lisääntyneet. Kokonaan hyväksikäyttöä ei varmasti koskaan saada poistettua, mutta mahdollisimman nopea reagointi olisi tärkeää. Asiaan pitäisi kaikkien suhtautua kuin kansalaisvelvollisuuteen: ilmoitus, jos epäilyttää. Useimmiten havainnot ovat aiheellisia ja hyväksikäytön jatkamisen salliminen vain vaikeuttaa uhrin tilannetta.
- Ehkäisy on ehkä hankalaa, mutta nopea puuttuminen ja nopea käsittely maistraatissa ja tarvittaessa väliaikainen edunvalvoja siihen saakka, että asiasta lopullisesti päätetään.
- Hyväksikäyttöön tulisi reagoida paljon nopeammin ja varhaisemmassa vaiheessa, monesti näkee, että päämies kun tulee edunvalvontaan kaikki varat jo menneet ja laskuja jäänyt maksamatta.
- Yksityinen edunvalvoja taloudellisena hyväksikäyttäjänä pitäisi tunnistaa nopeammin.
- mahdotonta täysin ehkäistä silloin kun kysymyksessä ovat lähiomaiset tai perheenjäsenet, jotka hyväksikäyttöä tekevät. "kiinnijäänneiltä" on usein kadonnut suhteellisuuden taju ja he vievät kaiken omaisuuden, jolloin laskut jäävät maksamatta ja silloin muut ihmiset tai viranomaiset saavat vasta tiedon tapahtuneesta hyväksikäytöstä.

- Asiakkaat ovat kovin velkaisia, joten heidän saaminen edunvalvonnan piiriin paljon aikaisemmin olisi tärkeää.
- Edunvalvontavaltuutus tulisi tehdä hyvissä ajoin eli silloin kun päämies vielä ymmärtää asian. Näin pystyttäisiin välttämään mahdollinen taloudellinen hyväksikäyttö.
- Edunvalvojan tulisi olla lähes poikkeuksetta riippumaton taho, jolla ei intressiä päämiehen omaisuuteen.
- Lähimmäisten pitäisi pitää parempaa huolta vanhuksistaan sekä naapureistaan, jos huomaa terveydentilan heikentyneen.
- Tiedotusta minne taholle kuntien sosiaalitoimeen olisi syytä tehdä ilmoitus, jos havaitsee avuntarvetta.
- Taloudellisen hyväksikäytön laajuutta ei saa selville tarpeeksi ajoissa. Jos laatii velkakirjan hyväksikäyttäjän kanssa, voi olla, että vähän aikaa velkakirjan ehtoja noudatetaan ja sen jälkeen ei maksetakaan mitään. Lisäksi hyväksikäyttäjä on yleensä huonossa taloudellisessa tilanteessa, joten vaikka hakee yksipuolisen tuomion ja sen jälkeen ulosoton, ei välttämättä saada päämiehelle mitään takaisin. Tutkintapyynnön voi tehdä, mutta poliisilla tutkinta kestää tolkkottoman kauan ja sen jälkeen vielä käräjäoikeuden käsittely, joka pahimmassa tapauksessa voi johtaa siihen, että päämies kärsii rahallisesti, ellei saa maksutonta oikeudenkäyntiä. Pankit ja hoitolaitokset ovat varmasti sellaiset tahot, jotka saisivat olla valppaita näissä hyväksikäyttöasioissa. Maistraatin tulisi olla tiukempi yksityisten tekemien tai pikemminkin tekemättä jätettyjen tilien kanssa - ellei vuositiliä tehdä tai on vähänkin epäilyksenä hyväksikäyttö, heti vireille yleinen edunvalvonta.
- tyypillisin esimerkki taloudellista hyväksikäytön uhrista on muistisairas vanhus ja valitettavan usein hyväksikäyttäjänä lähiomainen/omaiset. ratkaisuna tähän toisen omaisen nopea reagointi ja ilmoitus maistraattiin.
- Toinen ryhmä on alaikäiset, jotka ovat saaneet perinnön tai henkivakuutuskorvauksen toisen vanhemman kuoleman jälkeen. Ratkaisuna ilmoitusvelvollisuuden tiukentaminen ja valvonta. Esim. pankkien ilmoitusvelvollisuus maistraattiin.
- Sukulaisten valveilla olo tärkeää, kun kyseessä muistisairas vanhempi tms.
- Avointa keskustelua mahdollisesta velkaantumistilanteesta. Tietenkin velkaantuneen henkilön suostumuksella. Kertomalla avoimesti mitä velkaantumisesta voi seurata (syy/seuraus suhde) kuinka vaikea on asiaa korjata, jos velkaantumista ei saada pysäytettyä / korjattua.

- Taloudellinen hyväksikäyttö on lisääntynyt, alaikäisten osalta huoltajan tietämättömyys tai välinpitämättömyys alaikäisten varojen käsittelyssä. Ainakin alaikäisten osalta tiedotusta/ohjeistusta huoltajalle tulisi lisätä (en tiedä miten toimii tällä hetkellä).
- Henkilö, joka on terveydellisesti siinä kunnossa, ettei pysty käyttämään rahaa ns. ylimääräisiin menoihin (ei pysty käymään kaupassa, kulkemaan taksilla, ei asu esim. enää kotona vaan hoitolaitoksessa, mutta silti menee kaapeli-tv maksut ja nettimaksut...) -> jos siirtyy hoitolaitokseen, pitäisi jotenkin pystyä varmistamaan ettei esim. pankkikortti ole enää voimassa
- Ikävää tämä on. Usein hyväksikäyttäjä voi olla myös työssäkäyvä (tai ns. normaalituloinen ihminen) ei aina syrjäytynyt.
- Että lähipiiri seuraisi valppaasti henkilön vointia ja olosuhteita ja varsinkin niissä tapahtuvia muutoksia ja sitten nopea reagoiminen, jos epäilyt heräävät. Asioista ilmoittaminen maistraattiin ripeästi-
- Yksityinen henkilö ei ole suositeltava edunvalvoja
- Taloudellinen hyväksikäyttö on hyvin yleistä. Edunvalvonnan alkamisen jälkeenkin on vaikea reagoida, jos päämiehen lähisukulaiset ovat vaatimassa päämiehen käyttörahat/osan niistä itselleen, kun emme ole katsomassa mihin käyttöraha pistetään.
- Usein päämiehet ovat hyväksikäytön vuoksi jo erittäin velkaantuneita tullessaan edunvalvontaan. Usein taloustilanteen tervehtyttäminen vie vuosia.
- Lisäksi ennen edunvalvontaa taloudellisen hyväksikäytön näyttäminen/todistaminen on hyvin vaikeaa, joten usein velat lankeavat päämiehen maksettavaksi.
- Todella tärkeä olisi pystyä parantamaan taloudellisen hyväksikäytön tunnistamista. Taloudellista hyväksikäyttöä tapahtuu paljon ja se voi olla erilaista. Alaikäisten omaisuutta on vanhempien helppo käyttää. Maistraatin puuttuminen tilanteeseen tulee vuosia liian myöhään, jolloin vahinko on jo suuri. Maistraatti hakee edunvalvojan vaihtamista liian hitaasti näissä tilanteissa. Selvityspyynnöt ja muut muistutukset eivät lopeta hyväksikäyttöä.
- Tässä kyselyssä on erittäin hyvin hoksattu nuo vaikutukset, joita taloudellisella hyväksikäytöllä on. Samoin ehkäisykeinot.
- Taloudellista hyväksikäyttöä tulee koko ajan ilmi enemmän. Monesti uhri ei tule koskaan saamaan menetettyä rahoja takaisin, vaikka käräjäoikeudesta tulisi tuomio.

- Taloudellinen hyväksikäyttö on lisääntynyt huomattavasti viime vuosina. Taloudellista hyväksikäyttöä on todella vaikea ehkäistä varsinkin, jos hyväksikäytetty itse pitää ja väittää itse, että hyväksikäyttäjä on täysin luotettava henkilö.
- Edunvalvoja määrätään monesti aivan liian myöhään. Esim. alaikäisten kohdalla maistraatti saattaa odottaa vuosia ennen kuin ryhtyy toimiin edunvalvojan vaihtamiseksi.
- Sosiaalityö ja esim. kotihoito ovat avainasemassa asioihin puuttumisesta, yksikin huonoilta herättävä elämys, että kaikki ei ole kunnossa, tulisi asiaa lähteä viemään eteenpäin. Mitä alaikäisyyksiin tulee, tulisi vanhempia neuvoa ja tiedottaa asioista enemmän, jotta ymmärtäisivät asiat ja eivät puuttuisi lapsen rahoihin omissa tarkoituksissa.
- Maistraatin työtilanteesta tai henkilökunnan määrästä päätösten tekemisessä en tiedä. Voi olla yksi ratkaisu.
- Tarkkailu
- Jos lähipiiristä joku hyväksikäyttää niin siihen on tosi vaikea puuttua. Tässä kohdin pankeilla olisi mahdollisuus "kontrolloida" henkilön tilien käyttöä ja/jos sellaista poikkeavaa tapahtuu niin viedä asiaa eteenpäin.
- Monesti kun jotain paljastuu, niin vahinko on jo tapahtunut.
- Taloudellinen hyväksikäyttö on yleistynyt huomattavasti paitsi alaikäisten lasten kohdalla, myös vanhusten / kehitysvammaisten kohdalla. Maistraatti odottaa liian pitkään ennen kuin laittavat vireille yleisen edunvalvojan määräämisen. Joissakin tapauksissa vuositilejä ei ole toimitettu moniin vuosiin, mutta maistraatti antaa aina vain uuden mahdollisuuden asian hoitamiseen. Tämä johtaa siihen, että mahdollinen kavallusrikos on jo alkuvuosilta vanhentunut ja asian selvittäminen yleisessä edunvalvonnassa muutoinkin vaikeutuu. Tärkein ehkäisykeino on nopeampi reagointi jo tapahtuneeseen taloudelliseen hyväksikäyttöön. Homma haisee aina, jos vuositilejä jätetään toimittamatta kehotuksista huolimatta eikä tällaista toimintaa voi katsoa vuodesta toiseen.
- Usein hyväksikäytön seuraukset ovat hyvin pitkällä siinä vaiheessa, kun edunvalvonta alkaa; velkaa ja maksamattomia laskuja eri perintätoimistoissa voi olla kertynyt jo niin paljon, että esim. eläkkeellä niitä ei koskaan saada maksetuiksi.
- Myöskään pitkään kestäneen taloudellisen hyväksikäytön laajuutta on mahdollista selvittää, koska usein on paljon automaatti nostoja tai maksettuja laskuja jopa vuosien ajalta, eikä rahojen saajaa tai alkuperäisen laskun velallista voida enää selvittää kovinkaan helposti.

- Tulee varmasti lisääntymään tulevaisuudessa.
- Verkkopankkitunnuksia ei pitäisi antaa läheisten käyttöön.
- Varsinkin kaupungin vuokra-asunnoissa ja hoitopaikoissa asuvien maksuhäiriöiden seuranta on aivan liian pitkissä kantamissa. Edunvalvontaan tulee henkilöitä, joiden vuokra voi olla yli puoli vuotta myöhässä samoin hoitomaksut.
- On tosi surullista nähdä, kuinka vammainen tai muistisairas on maksanut esim. vakuutusmaksuja vuosia toisten käytössä olevista asunnoista tai irtaimistoista.
- Suurin ongelma päämiesten taloudessa on puhelinmarkkinointi sekä ovelta ovelle tapahtuva myynti ja sitä kautta päämiehelle myytävien turhien palveluiden tai tavaroiden kestopilaukset, joita on vaikea saada katkaistua. Usein nämä tulevat vielä ilmi vasta perintätoimiston lähettäessä laskun edunvalvontaan. Tästä syystä puhelinmarkkinointi ja ovelta ovelle tapahtuva myynti pitäisi kieltää ja jopa kriminalisoida. Kukaan ei tarvitse näistä kumpaakaan.
- Asia on vaikea jo sen vuoksi, että mikä voi olla se väline tai keino, jolla puututaan itsemääräämisoikeuteen ja jolla mahdollisesti rajoitetaan esim. avoelämässä olevan muistisairaana tai vastaavan henkilön omia oikeuksia, jotta myöskään niitä ei pääse muut käyttämään hyväksi.
- Hyvin ikävää, että varsinkin läheiset ihmiset pystyvät tekemään moista kauheutta.
- Kunnan kotihoito/sosiaalityöntekijöiden varhaisempi puuttuminen asioihin. Kunnan puuttuminen, jos kunnan laskuja jää maksamatta. Kunnalla on oikeus ottaa eläkkeet hallintaansa ja tässä voitaisiin reagoida nopeammin.
- Sitä ei voi koskaan ehkäistä.
- Nämä 13. ja 14. kysymykset olisi voinut ehkä asetella hieman toisella tavalla tehokkaampien vastausten saamiseksi. Periaatteessa kaikki vaihtoehdot olisi voinut ruksia, kun teoreettisella tasolla puhutaan.
- Mutta tosiaan lähes 90% tapauksista koskee omaisten aiheuttamaa hyväksikäyttöä, joissa ensisijaisina ongelmaan reagoivina ovat muut läheiset, hoitohenkilökunta, sekä pankki. Pankki ei periaatteessa ole velvollinen mitä tililiikenteessä tapahtuu, mutta voi suurten ja näkyvien hyväksikäyttötapausten alueella olla merkittävä esille tuoja.
- Meidän kaikkien pitäisi tehdä ilmoitus edunvalvonnan tarpeessa olevasta henkilöstä, jos sellaisen huomaamme!
- Pahoja ajatuksia, joihin pitäisi pyrkiä reagoimaan ja puuttumaan mahdollisimman nopeasti.

- Pankki voisi reagoida, jos sellaiselta pankkitililtä, jossa on jollakin toisella käyttöoikeus, suurehkoja summia tai useita ottoja (enempi kuin tulot kk).
- Kasvava ongelma
- Omaisten/lähipiirin puuttuva heti tilanteeseen, jos herää epäily taloudellisesta hyväksikäytöstä.
- Edunvalvontaan liittyen määräämisprosessia voisi nopeuttaa maistraatissa. Kun käräjäoikeus tekee asiassa päätöksen se pitäisi saada kiireellisesti edunvalvontaan, jotta tarvittavat alkutoimenpiteet voidaan tehdä ja pankkitilien käyttöoikeuksia rajoittaa. Joissakin tapauksissa tiedonkulkuun voi mennä useita päiviä jopa viikko.
- Nopeampi reagointi pienestäkin mahdollisesta hyväksikäytön epäilystä eteenpäin.
- Useimmin kyseessä lähipiiri, pitäisi puuttua heti, kun on havaittavissa jotain hyväksikäyttöä, maistraattienkin pitäisi reagoida nopeammin.
- Päämiehen omassa käytössä olevan käyttövaran päämies voi antaa halutessaan muille, eikä siihen ole oikein keinoa puuttua tai edes tietää meneekö viime kädessä päämiehen omiin tarpeisiin.
- Törkeä hyväksikäyttö on helpommin tunnistettavissa kuin arkipäivän välistä veto, joka piilotetaan tekaistuihin kustannuksiin kuten bensarahat yms. hyväntekeväisyydellä rahastamiseen, josta vaivihkaa kertyy kohtuullisen iso summa. Tämä ns. harmaa hyväksikäyttö tulee usein esiin vasta henkilön tultua edunvalvonnan piiriin.
- Olen paljon miettinyt pankkien roolia, heillä on tieto tilien käytöstä, miksi pankkeja ei veloiteta ilmoittamaan, jos epäily tai näyttö on olemassa.
- Aihe on vaikea. Toisaalta ei voi edellyttää pankilta kaikkien asiakkaidensa tilienkäytön tutkimista, mutta jonkinlainen ilmoitusvelvollisuus pankeilla pitäisi olla. Voisiko tilinkäyttöoikeuksia myönnettäessä kiinnittää huomiota käyttöoikeutta hakevan henkilön taloudelliseen tilanteeseen? Usein hyväksikäyttöön liittyy oma taloudellinen ahdinko/velat tai jonkin riippuvaisuuden (rahapelit, huumeet, alkoholi) ruokkiminen.
- Pikaluottojen myöntämiselle esteitä. Pankkikortin myöntäminen ilman luottomahdollisuutta.

- Mielestäni tietoa edunvalvontavaltuutuksen tekemisen merkityksestä pitäisi tiedottaa enemmän. Tämän maistraatissa pitäisi olla riittävät resurssit valvoa edunvalvojia. Taloudellista hyväksikäyttöä on vaikea ennaltaehkäistä, mutta edunvalvonnan aikana siihen pitäisi pystyä puuttumaan heti alkuvaiheessa.
- Monesti on niin, että perheen sisäisiin asioihin ei kehdeta puuttua, vaikka jotain merkkejä taloudellisesta hyväksikäytöstä olisi jo havaittavissa. Tiedotusta pitäisi lisätä siitä, että maistraattiin ilmoituksen edunvalvonnan tarpeessa olevasta henkilöstä voi tehdä nimettömänä ja erityisesti pankkivirkailijoita ja hoitohenkilökuntaa (erityisesti kotihoito) pitäisi rohkaista tekemään ilmoituksia matalammalla kynnyksellä. Maistraatti voi helposti tarkistaa tilanteen tilaamalla henkilön tiliotteet ja päätellä niistä, kuluvatko rahat henkilön itsensä hyväksi.
- Edunvalvonnan alkaminen voi säikäyttää hyväksikäyttäjän. Ei kuitenkaan aina, vaan hyväksikäyttäjä etsii sitten edunvalvonnan henkilöstöstä valituksen aihetta ja tekee valituksen, joka osoittautuu aiheettomaksi.
- Taloudellinen hyväksikäyttö voi olla vaikeata havaita, jos hyväksikäytettävällä henkilöllä ei ole ympärillään tuki-/hoitoverkostoa, joka tunnistaisi tilanteen ja pystyisi puuttumaan siihen. Tilanne voi kestää joskus pitkäänkin ennen kuin siihen pystytään puuttumaan ja reagoimaan. Tämä on huolestuttavaa ja keinoja tällaisten tilanteiden ehkäisemiseen olisi hyvä pohtia mm. kunnan/kaupungin hoito- ja sosiaalihenkilöstön kanssa.
- Usein päämiehillä voi olla tuttavuuksia, sukulaisia ym., jotka auttavat päämiestä, mutta rahaa vastaan. Laskut ovat välillä päätähuimaavia ja on ristiriitaisia tilanteita, joissa on hankalaa tulkita, hyötyykö päämies oikeasti tällaisesta palvelusta. Rajanveto on hyvin haastavaa. Tärkeää on mielestäni kuitenkin pyrkiä selvittämään, onko palvelu varmasti aiheellista ja päämiehen edunmukaista. Ja tarvittaessa rohkeasti puuttua asiaan tarvittaessa kilpailuttaa ns. palvelu tai lopettaa se kokonaan. Uskon, että juuri tämän kaltaisia hyväksikäyttäjiä on paljon ja tulee olemaan, joissa "ystävän palveluista" voidaankin laskuttaa. Lisäksi on myös sukulaiset, jotka muutoin ovat kiinnostuneita päämiehen varoista, kyselevät, urkkivat jne.
- Maistraatin nopea reagointi tämän tyyppisissä tapauksissa